

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

#rodinyvkrajích

Využití dobrovolnictví pro podporu vybraných cílů koncepce rodinné politiky v Olomouckém kraji (Návrh rozšíření koncepce rodinné politiky v Olomouckém kraji)

Návrh rozšíření koncepce rodinné politiky v Olomouckém kraji vznikl v rámci projektu **Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů** (CZ.03.1.51/0.0/0.0/15_009/0006233). Projekt je financován z Operačního programu Zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR.

Obsah

Úvod.....	3
I. ANALYTICKÁ ČÁST	5
1. Situace rodin na úrovni Olomouckého kraje	5
1.1. Demografická situace dle vybraných charakteristik v Olomouckém kraji v letech 2010-2019.....	5
1.2. Potřeby rodin v Olomouckém kraji – SWOT ANALÝZA.....	7
2. Základní pojmy svázané s dobrovolnictvím a jejich definice	10
3. Trendy v oblasti dobrovolnictví	15
4. Rozvoj dobrovolnictví v České republice	18
5. Dobrovolnictví na úrovni Olomouckého kraje.....	21
5.1. Organizace působící v oblasti dobrovolnictví na území Olomouckého kraje	22
5.2. Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého v Olomouci	25
5.3. Výzkumy dobrovolnictví v Olomouckém kraji	26
6. Koncepce rodinné politiky Olomouckého kraje na období 2019–2022 a její výzvy pro dobrovolnickou činnost.....	30
6.1. Cíle rodinné politiky	30
6.2. Akční Plán Koncepce rozvoje rodinné politiky Olomouckého kraje na rok 2020 ..	34
II. NÁVRHOVÁ ČÁST.....	37
7. Vize a cíle rozšíření koncepce rodinné politiky skrze využití dobrovolnictví	37
7.1. Vize	37
7.2. Cíle rozšiřující koncepci rodinné politiky skrze využití dobrovolnictví	37
8. Priority v rozvoji rodinné politiky skrze využití dobrovolnictví	38
8.1. Oblast 1 – Podpora dobrovolnictví ve strategických dokumentech Olomouckého kraje.....	38
8.2. Oblast 2 – Vznik krajského dobrovolnického centra.....	38
8.3. Oblast 3 – Podpora propagace dobrovolnictví	39
8.4. Oblast 4 - Podpora dobrovolnictví v mateřských a rodinných centrech.....	39
8.5. Oblast 5 – Vznik komunitních center	39
8.6. Oblast 6 – Podpora rodinného dobrovolnictví.....	40
8.7. Oblast 7 – Zapojení žáků a studentů do dobrovolnictví v sociálních službách	40
8.8. Oblast 8 - Výchova k dobrovolnictví	41
Závěr.....	42
Seznam členů regionální platformy.....	43
Konzultant	43
Seznam použitých zdrojů	44
Přílohy.....	46

Úvod

Vytvořit ve společnosti prostředí přátelské rodině, posilovat vědomí rodinných hodnot v celé společnosti, podporovat ekonomickou a sociální soběstačnost rodiny, mezigenerační solidaritu a soudržnost rodin – to jsou cíle rodinné politiky, které velmi dobře korespondují s přínosy dobrovolnictví pro jednotlivce, rodiny, obce i celou společnost.

„Návrh na rozšíření koncepce rodinné politiky v Olomouckém kraji“ (dále jen „návrh“) vznikl jako výstup projektu s názvem „Koordinační opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů“ (zkráceně „Krajská rodinná politika“). V začátku realizace projektu byla ustanovena regionální platforma Olomouckého kraje, která mapuje oblast rodinné politiky a zabývá se příslušnými problémy. Její členové a členky mají různá profesní zaměření, což ve svém důsledku celé platformě umožňuje nahlížet na témata rodinné politiky z řady odborných perspektiv. Olomoucký kraj schválil dne 17. 9. 2018 usnesením UZ/12/48/2018 „Koncept rodinné politiky na období 2019-2022“, která se primárně zaměřuje na funkční rodiny, kvalitu rodinného života a zajištění vhodných podmínek pro funkční rodiny, aby byly schopny realizovat vlastní životní strategie v naplňování jak rodičovských, tak i profesních plánů. Tento návrh tedy doplňuje již platný krajský strategický dokument o oblast, která je v poslední době hodně diskutovaná.

Z hlediska míry zapojení obyvatel do dobrovolnické práce patří České republice 8. místo v Evropské unii. Dobrovolnictví je součástí života lidí, tedy i rodin. Ze zahraničních výzkumů vyplývá nejenom ekonomická hodnota dobrovolnictví, ale i pozitivní dopady na kvalitu života. Propagace a promyšlená systematická podpora zapojení se lidí a rodin do dobrovolnických aktivit přispívá k sociálnímu smíru a inkluzivní společnosti.

Na dobrovolnictví, které je v tomto návrhu vymezeno jako veřejně prospěšná činnost vykonávaná ze svobodné vůle ve volném čase a bez nároku na odměnu nebo protislužbu, nahlížíme nejenom jako na neplacenou práci, ale i formu občanské participace nebo i formu aktivního trávení volného času.

Doznívající první vlna globální pandemie COVID-19 na jaře 2020 byla v České republice charakteristická obrovskou mírou solidarity a soudržnosti lidí. Do zvládnutí krizové situace se zapojili lidé různých profesí a organizace veřejného, podnikatelského i neziskového sektoru. Ukázalo se mimo jiné, že dobrovolnickou pomoc je potřebné koordinovat.

Investice do podpory dobrovolnictví jsou investicemi do podpory rodin. Dobrovolnictví je tak možné považovat za jeden z nástrojů rodinné politiky. K dostupnosti a kvalitě služeb pro rodiny

nesporně přispívá efektivní management dobrovolnictví. Je důležité vytvářet dobrovolnické příležitosti pro všechny generace a rodiny napříč společnostmi a oslovovat je ke spolupráci a společné aktivitě.

Cílem tohoto návrhu je poukázat na důležitost podpory dobrovolnictví v kontextu naplňování cílů rodinné politiky, analyzovat zejména současný stav dobrovolnictví v Olomouckém kraji a navrhnout opatření pro rozvoj dobrovolnictví jako nástroje podpory rodinné politiky v Olomouckém kraji pro následující roky. Návrhová část dokumentu vychází z aktuálních trendů v oblasti dobrovolnictví a inovativních projektů i příkladů dobré praxe v zahraničí. Některá opatření jsou proto inovativní. Pro efektivní naplnění navrhovaných opatření ve všech identifikovaných oblastech je nezbytná mezisektorová a meziodborová spolupráce.

I. ANALYTICKÁ ČÁST

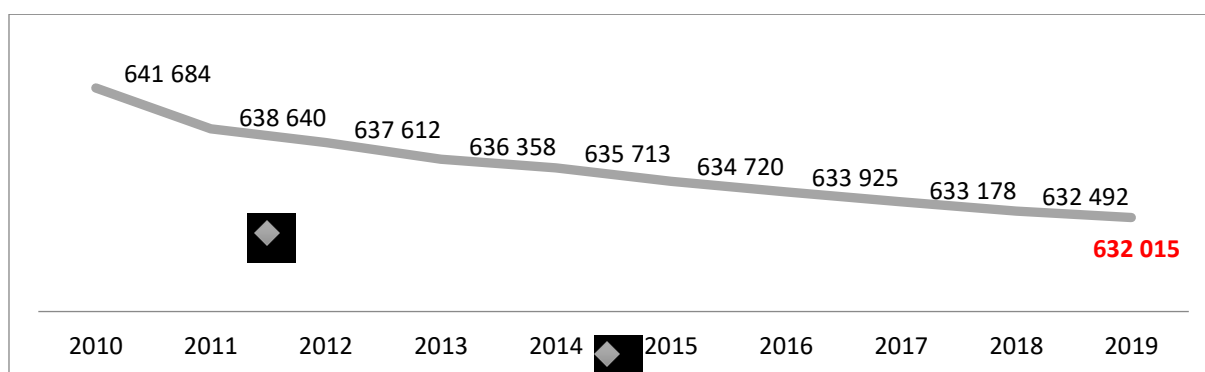
1. Situace rodin na úrovni Olomouckého kraje

Aby bylo možné vhodně zacílit strategický dokument zaměřený na podporu rodin, a potažmo i na návaznou práci s dobrovolníky, je nutné představit situaci rodin v Olomouckém kraji z hlediska základních sociodemografických charakteristik. Důležité je zejména věkové složení obyvatelstva a pak také sňatečnost a rozvodovost.

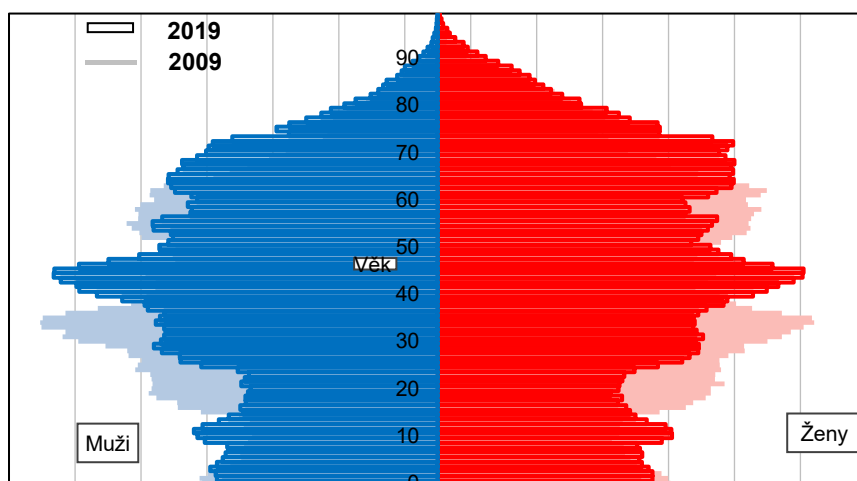
1.1. Demografická situace dle vybraných charakteristik v Olomouckém kraji v letech 2010-2019¹

V roce 2019 byl celkový počet obyvatel v Olomouckém kraji 632 015, což odpovídá trendu dlouhodobého úbytku obyvatelstva, který je patrný z následujících grafů.

Graf 1. Počet obyvatel

Graf 2. Věkové složení obyvatelstva Olomouckého kraje k 31. 12. 2009 a 2019

Jak je však vidět v tabulce níže, v Olomouckém kraji přibývá jak dětí do 14 let, tak i seniorů nad 65 let.

¹ Statistická data v této kapitole byla poskytnuta pracovníkem Krajské správy Českého statistického úřadu v Olomouci ke dni 14. 7. 2020. Data jsou dostupná v publikaci ČSÚ. 2020. „Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Olomouckého kraje – 2019“. [Online]. [cit. 22. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zakladni-tendence-demografickeho-socialniho-a-ekonomickeho-vyvoje-olomouckeho-kraje-2019>.

Tabulka 1. Počet obyvatel dle věkových kategorií

	0–14 let	15–64 let	65 + let
2010	91 795	448 608	101 281
2011	92 972	440 749	104 919
2012	93 440	435 302	108 870
2013	94 054	429 864	112 440
2014	94 898	424 948	115 867
2015	95 884	420 020	118 816
2016	96 735	414 933	122 257
2017	97 707	410 336	125 135
2018	98 361	406 113	128 018
2019	98 806	402 274	130 935

Za pozitivní lze v Olomouckém kraji považovat také skutečnost, že dlouhodobě vzrůstá počet sňatků a mírně se snižuje počet rozvodů.

Tabulka 2. Počet sňatků a rozvodů

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Sňatky	2 675	2 605	2 669	2 632	2 737	2 864	2 925	3 039	3 204	3 213
Rozvody	1 823	1 733	1 526	1 713	1 521	1 515	1 432	1 430	1 417	1 377

Tabulka 3. Opatření na podporu rodin – počty MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, VŠ, konzervatoří a počty studentů²

	2017	2018	2019
Počet MŠ	378	382	387
Počet dětí v MŠ	22628	22350	22667
Počet ZŠ	297	297	296
Počet žáků v ZŠ	54226	55049	55292
Počet SŠ	94	96	94
Počet studentů SŠ	27158	26880	26754
Počet konzervatoří	1	1	1
Počet studentů konzervatoří	123	127	124
Počet VOŠ	8	8	8
Počet studentů VOŠ	1124	1074	939
Počet VŠ	3	3	3
Počet studentů VŠ	21507	20860	20486

² MŠMT. 2020. „Statistická ročenka školství – Výkonové ukazatele do roku 2019/20“. [online]. [cit. 26. 10. 2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/statisticka-rocenka-skolstvi-vykonove-ukazatele>.

Vlivem změn ve věkové skladbě obyvatelstva klesá od roku 2013 počet dětí v mateřských školách. Počet dětí v základních školách naopak od roku 2011 roste, jak je zřejmé z posledních třech roků.

Tabulka 4. Vzdělanostní struktura obyvatel³

	2017	2018	2019
Podíl základního vzdělání muži ve věku 15+ (v %)	10,9	10,7	10,3
Podíl základního vzdělání ženy ve věku 15+ (v %)	17,9	18,4	18,1
Podíl středního vzdělání bez maturity muži ve věku 15+ (v %)	45,6	43,2	44,2
Podíl středního vzdělání bez maturity ženy ve věku 15+ (v %)	29,7	27,3	27,9
Podíl středního vzdělání s maturitou muži ve věku 15+ (v %)	28,1	31,5	32,6
Podíl středního vzdělání s maturitou ženy ve věku 15+ (v %)	37,5	37,7	37,4
Podíl VŠ vzdělání muži ve věku 15+ (v %)	15,5	14,6	18,1
Podíl VŠ vzdělání ženy ve věku 15+ (v %)	14,8	16,5	16,3

Jak je vidět v předchozí tabulce, zatímco u osob se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity lze zaznamenat velmi mírný pokles, u osob se středoškolským a vysokoškolským vzděláním můžeme vidět naopak mírný vzestup (s výjimkou žen se středoškolským vzděláním s maturitou).

1.2. Potřeby rodin v Olomouckém kraji – SWOT ANALÝZA⁴

Předložená SWOT analýza je výsledkem jednání pracovní skupiny složené ze zástupců odborů Krajského úřadu Olomouckého kraje, kterým se rodinná politika nejčastěji promítá v pracovních činnostech (tj. odbor strategického rozvoje kraje, zdravotnictví, sportu, kultury a památkové péče, dopravy a silničního hospodářství, školství a mládeže, životního prostředí a zemědělství, kancelář hejtmána, kancelář ředitele a informačních technologií).

Silné stránky:

- stávající dotační tituly Olomouckého kraje (dále jen „OK“),
- podpora stávajících prarodinných aktivit včetně programů,
- firemní mateřská škola OK,
- dostatečná síť poskytovatelů zdravotních služeb na celém území OK,

³ ČSÚ. 2020. „Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry – 2019“ [online]. [cit. 26. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2019>

⁴ Olomoucký kraj. „Koncepte rodinné politiky Olomouckého kraje na období 2019–2022.“ [online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: https://www.rodinajeok.cz/webfiles/koncepte_rodinn_e_politiky_ok_na_obdob_i.pdf. (str. 21-22)

- síť domů dětí a mládeže,
- síť kulturních organizací kraje,
- síť mateřských a rodinných center v kraji,
- dostatečná kapacita mateřských škol (dále jen „MŠ“), základních škol (dále jen „ZŠ“), středních škol (dále jen „SŠ“) v kraji,
- síť cyklostezek v kraji,
- množství projektů podporujících sladování pracovního a rodinného života a projektů zvyšujících rodičovské kompetence,
- nabídka slev pro rodiny a seniory – projekty Rodinné pasy, Senior pas,
- ocenění zaměstnavatelů pro zavádění nástrojů pro harmonizaci pracovních povinností s péčí o dítě a domácnost,
- fungující spolupráce s Nestátními neziskovými organizacemi (dále jen „NNO“), obcemi a MPSV,
- webový portál www.rodinajeOK.cz.

Slabé stránky:

- nedostatek finančních prostředků na prorodinné aktivity (zejména na aktivity NNO),
- nesystematické řešení oblastí rovných příležitostí,
- finanční náročnost volnočasových aktivit (zejména pro samoživitele),
- ohrožení chudobou vícečetných rodin,
- obtížná finanční dostupnost bydlení pro mladé rodiny.

Příležitosti:

- oceňování/medializace významných počinů nebo aktivit subjektů zaměřujících se na podporu rodin,
- vybudování Family Pointů v zařízeních zřizovaných OK (např. kulturní oblast),
- síť spolupracujících partnerů/subjektů OK,
- podpora zřizování firemních mateřských škol, dětských koutků,
- koordinace rodinné politiky OK s politikou na místní úrovni (obce, svazky obcí),
- zapracování prorodinných kritérií do vhodných dotačních titulů kraje,
- zahrnutí prorodinných aktivit do strategických dokumentů jednotlivých odborů OK,
- podpora aktivního otcovství,
- rozvoj alternativních a inovativních forem péče o děti,
- zakládání tzv. komunitních center,
- zapojování seniorů, posilování mezigeneračních vztahů a vícegeneračního soužití,
- podpora aktivního stárnutí,
- podpora náhradního rodičovství.

Rizika:

- návrhy opatření nebudou vedením kraje akceptovány,
- zpracovaný návrh nebude realizován a naplňován v praxi,

- nedostatek finančních prostředků pro financování,
- nedostatečný přenos informací směrem k veřejnosti,
- problém harmonizace pracovních povinností s péčí o děti a domácnost,
- vztah mezi snižujícím se příjmem rodiny a zvyšujícím se počtem dětí v rodině,
- neochota obcí přistupovat k oblasti rodinné politiky systematicky,
- demografické stárnutí obyvatel.

2. Základní pojmy svázané s dobrovolnictvím a jejich definice

Cílem následující kapitoly je definovat základní pojmy, které jsou svázané s dobrovolnictvím. „Za dobrovolnictví se obecně považuje neplacená, uvědomělá činnost, která je prováděna z vlastní vůle, ve prospěch druhých. Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu věnuje svůj čas, své schopnosti, znalosti, energii ve prospěch jiných lidí nebo společnosti“.⁵

Inspiraci lze čerpat i z definice používané Evropským dobrovolnickým centrem, která rozlišuje formální a neformální dobrovolnictví. Dobrovolnictvím se rozumí činnost, kterou lze vykonávat v různých podmínkách – jako například v neformální podobě při sousedské výpomoci, nebo na formální úrovni v rámci struktury nevládních neziskových organizací. Mohou se tak označovat aktivity, které lidé vykonávají na částečný úvazek (pokud bychom je z časového hlediska porovnali s placenou prací), ale i aktivity, které by věnovaným časem naplnily úvazek celý. Do dobrovolnictví patří jednorázové aktivity, které trvají třeba jen jediný den, ale i aktivity, které stojí množství let dobrovolné činnosti v různých oblastech. Pokud se jedná o dobrovolnictví na formální úrovni, považuje se za vhodné a prospěšné, aby bylo dobrovolníkům zajištěno pojištění (úrazové, zdravotní, za způsobenou škodu atd.) Také by mělo být samozřejmostí zaškolení a práce s dobrovolníky na úrovni managementu dobrovolnictví. Ideální také je, pokud mohou být dobrovolníkům proplaceny náklady související s výkonem dobrovolnické služby.⁶

Rozlišujeme⁷:

Neformální dobrovolnictví – neplacená pomoc sousedovi, přátelům, komunitě či přírodě. Je prováděno spontánně, často i jako volnočasová aktivita. Obvykle má vzájemně prospěšný charakter.

Formální dobrovolnictví – organizovaná neplacená práce prostřednictvím skupin, klubů, organizací, ale i orgánů samosprávy ve prospěch ostatních lidí či společnosti.

Dobrovolnický program – označení pro komplex aktivit zaměřených na řízení dobrovolníků v konkrétní organizaci. Sestává zejména z těchto etap: příprava programu, nábor dobrovolníků, pohovor s dobrovolníkem, příprava dobrovolníka, vlastní dobrovolná činnost, hodnocení programu.

⁵ Košický samosprávný kraj. 2015. „Stratégia podpory rozvoja dobrovolníctva v Košickom kraji.“. [online]. [cit. 2. 6. 2020].

Dostupné z:

https://web.vucke.sk/files/dokumenty/pub/regionalny_rozvoj/phsr/2015/prilohy/priloha_9_strategia_podpory_rozvoja_dobrovolnic_tva_v_kosickom_kraji.pdf. (str. 9). (přeložil ze slovenštiny autor textu)

⁶ Ibid. (str.9)

⁷ Ibid. (str. 9-10)

Dobrovolnické centrum – tj. garant veřejně prospěšného a transparentně organizovaného dobrovolnictví, organizace, jejímž základním posláním je rozvoj, šíření a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti. Hlavním úkolem dobrovolnických center je spolupráce s nevládními organizacemi v daném regionu, pomoc při hledání, získávání dobrovolníků a jejich následná distribuce. K dalším úkolům těchto center patří spolupráce s obcemi, samosprávami, státními orgány, vzdělávání dobrovolných organizací v managementu dobrovolníků, vzdělávání široké veřejnosti v oblasti dobrovolnictví, školení dobrovolníků, výzkumy zaměřené na dobrovolnictví, národní a mezinárodní spolupráce, projekty apod.

Dobrovolná příležitost – organizací popsána pracovní náplň dobrovolníka; konkrétní nabídka organizace na výkon dobrovolnické činnosti.

Firemní dobrovolnictví – Firmy podporují své zaměstnance, aby se zapojili do dobrovolnických aktivit např. při úpravě veřejných prostor, ochraně životního prostředí, během zajišťování sociálních služeb, kulturních akcích. Tyto iniciativy plánují, organizují a realizují přímo zaměstnanci a manažeři firmy. Firma může darovat svým zaměstnancům na jejich dobrovolnou činnost přesně určený čas, např. jeden den v roce nebo jednu hodinu týdně. Jinou alternativou může být zorganizování týmové akce, například společného víkendového setkání nebo veřejně prospěšné akce v místě působení podnikatelského subjektu.

Infrastruktura dobrovolnictví – soubor opatření a podmínek nezbytných pro rozvoj dobrovolnictví, například legislativa, finanční podpora, dobrovolná centra apod.

Komunitní dobrovolnictví – dobrovolnictví v obcích, na venkově – jde zejména o členy místních spolků, klubů, asociací a jednot (jako hasiči, myslivci, rybáři, zahrádkáři, včelaři, fotbalisté apod.), kteří udržují lokální společenský život.

Koordinátor dobrovolnického programu – může být zaměstnancem organizace, nebo těmito úkoly může být pověřen či vybrán dobrovolník v dané organizaci. Je vhodné, aby absolvoval akreditované vzdělávání v oblasti managementu dobrovolnictví. Jeho úkolem je řídit dobrovolnický program – zejména uskutečňovat nábor dobrovolníků, zajišťovat komunikaci s dobrovolníky, s personálem organizace a dobrovolníky a klienty a vedením organizace. Zabezpečuje a vede vstupní pohovory s dobrovolníky, uzavírá s nimi dohody, řídí jejich činnost, vede evidenci dobrovolníků, supervizi a jiné.

Management dobrovolnictví – profesionální práce zaměřená na organizaci dobrovolné činnosti, ale i obor, který je možné studovat.

Service learning je možné přeložit jako „učení prostřednictvím služby“. Jedná se o vyučovací (a učební) strategii podporující partnerství mezi školami a komunitou. Vychází z principů zážitkového učení, kdy se studenti učí a rozvíjejí své dovednosti přes aktivní účast

v promyšleně organizované zkušenosti. Vykonávají reálně potřebnou službu, přičemž tato služba je součástí jejich vzdělávacích osnov. Uvedený koncept lze realizovat na všech stupních škol. Školy (včetně univerzit) nabízejí studentům v rámci plnění školních povinností (často jako samostatný předmět, který má své osnovy a je také hodnocen) výkon služby (aktivity). Realizace služby je pro studenty předem zajištěna ve spolupráci s místními neziskovými, církevními a společenskými organizacemi a/nebo samosprávou. Záměrem Service learningu je propojování teoretických poznatků s každodenní praxí a reagování na požadavky vyplývající z praxe. Její přidanou hodnotou je rozvoj občanských ctností studentů a posilování vztahu studentů ke komunitě. Přínosem pro studenty je skutečnost, že Service learning „přináší reálný svět do školních tříd“. Studenti procvičují v reálných životních situacích své poznatky a dovednosti, aktivně zjišťují, kde je potřebná pomoc a také následně tuto pomoc poskytují. Pod vedením pedagogů je celý proces vyhodnocován a reflektován. Studenti si tedy uvědomují spojení mezi službou a jejich studiem a naučí se reflektovat i svou roli občana. Zavádění vyučovací strategie Service learningu je přínosem pro školu i komunitu. Ve světě je využívání této vyučovací strategie sice nejrozšířenější v USA, ale v současnosti se realizují tyto programy napříč všemi kontinenty.

Oblasti dobrovolnictví:

Dobrovolnictví, jak je zřejmé z předešlého textu, je činnost, která může pokrývat široké spektrum činností a oblastí, jež se mohou navzájem prolínat. V následujícím textu jen velmi rámcově představíme oblasti dobrovolnictví, které byly formulovány v rámci Evropského roku dobrovolnictví v roce 2011 a jsou prezentovány v příručce „Chci být dobrovolníkem v Olomouckém kraji“⁸.

Dobrovolnictví ve zdravotnictví

Jedná se o dobrovolnictví ve zdravotnických zařízeních, kde dobrovolníci vykonávají zejména činnosti spojené s návštěvami (zde se jedná o dlouhodobější a pravidelné akce), ale i činnosti jednorázové. Dobrovolníci v těchto zařízeních pomáhají jak jednotlivcům, tak i celým skupinám, například dětem apod. Stále více se objevují dobrovolnické příležitosti na odděleních, kde se jedná o velmi náročnou dobrovolnickou práci. Jde například o onkologické pacienty, pacienty na odděleních ARO nebo o hospicovou a paliativní péči.

Dobrovolnictví v sociálních službách

Dobrovolnictví v sociálních službách přináší vklad zejména ve zkvalitnění osobního přístupu ke klientům, a to skrze momenty přátelství a individuálního přístupu. Nejde tedy o to, že by dobrovolníci nahrazovali práci profesionálů nebo sami přímo poskytovali sociální službu.

⁸ ICM. 2019. „Chci být dobrovolníkem v Olomouckém kraji“. [online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.icmprostejov.cz/content/ke-stazeni-prace>. (str. 14-17)

Dobrovolnictví v kultuře

Dobrovolnictví v kultuře čítá obrovské množství osob, které se často za dobrovolníky ani nepovažují. Patří sem všichni členové neprofesionálních uměleckých souborů a spolků, dále ti, kdo organizují kulturní a společenské dění kolem sebe, zabývají se ochranou a revitalizací místních kulturních památek, opatrují kroniky a tradice svých obcí apod. Ti všichni jsou dobrovolníky v kultuře.

Dobrovolnictví ve sportu

Dobrovolnictvím ve sportu se rozumí realizace takových činností, které pomáhají ostatním v tom, aby se mohli do sportu zapojit. Dobrovolníkem tedy není ten, kdo sám dobrovolně sportuje. V případě dobrovolnictví jde zejména o osoby, které zajišťují činnosti nezbytné k provozu sportu. Jedná se o činnosti vyžadující vysoce odbornou činnost a často také specifické vzdělání (např. trenérství) i neodbornou pomoc (např. organizování akcí, údržba sportovišť, doprava apod.).

Dobrovolnictví s dětmi a mládeží⁹

V této oblasti nejde o specifickou činnost, ale spíše o specifickou skupinu, která zasahuje do všech ostatních oblastí. Organizace, které s dětmi pracují, se většinou nezaměřují pouze na vlastní členy, ale také na práci s neorganizovanou mládeží. Dobrovolnictví je základním předpokladem pro činnost těchto organizací.

Dobrovolnictví v ekologii

Do této oblasti patří velké množství odlišných organizací, které sdružují tisíce dobrovolníků, kteří se zajímají a pečují o významné přírodní lokality, sázejí stromy, starají se o ohrožená zvířata, budují naučné stezky, provádějí strážní službu nebo se věnují ekologické výchově dětí a mládeže či osvětě široké veřejnosti.

Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce

Mezinárodní dobrovolnictví je specifickým typem dobrovolnictví, které je spojeno s mezinárodní spoluprací a mezikulturním vzděláváním. Jedná se o dobrovolnické pobyty v zahraničí, které můžeme podle délky dělit na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Krátkodobé pobyty, tzv. „workcampy“, patří mezi nejoblíbenější především mezi mladými lidmi, kteří jich využívají zvláště v období letních měsíců. Střednědobé a dlouhodobé pobyty jsou většinou v délce od dvou měsíců do jednoho roku (v některých případech i déle). Jedná se o dlouhodobější spolupráci s místní komunitou. Specifickým typem dlouhodobého dobrovolnictví jsou např. dobrovolnické projekty Evropského sboru solidarity.

⁹ Děti jsou v ČR chápány jako lidé do 18 let, mládež pak do 26 let věku.

Dobrovolnictví při mimořádných událostech

V České republice se s tímto typem dobrovolnictví můžeme setkat zejména v krizových situacích, jakými jsou povodně. Dobrovolnickou činnost pro zasažené obce zajišťují organizace, které působí na území celé republiky jako např. Charita, Diakonie ČCE, ADRA, Český červený kříž nebo Člověk v tísni.

Dobrovolnictví firem

Firemní dobrovolnictví umožňuje zaměstnancům poskytnout svůj čas a zkušenosti k dobrovolnické činnosti. Firma zaměstnance po dobu výkonu dané činnosti platí, což lze považovat za uznání a ocenění dobrovolnické činnosti.

Komunitní dobrovolnictví

Komunitní dobrovolnictví je postaveno na jakékoliv činnosti, která je prospěšná pro členy dané komunity. Komunitní dobrovolnictví je tak tvořeno aktivním společenstvím, různorodou činností a sdílením společných hodnot.

Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech

Posledním typem je dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech. Jedná se o veškerou činnost, kterou vykonávají jednotliví věřící či členové náboženských společností pro chod a organizování života vlastní církve nebo náboženské společnosti, ale jedná se také o činnosti, které zasahují téměř do všech oblastí společenského veřejného života.

3. Trendy v oblasti dobrovolnictví

Dobrovolnictví je v současné době téma, kterým je nejenom vhodné, ale i nutné se zabývat. Dobrovolnictví přináší obrovský potenciál pro rozvoj komunitního života a také nabízí zdroje pomoci napříč společnostmi, díky kterým je možné šetřit prostředky státního rozpočtu. Zabývat se dobrovolnictvím a jeho vývojem je důležité také proto, abychom mohli lépe a efektivněji přispět k jeho managementu a tím zvýšit jeho reálné přínosy jak dobrovolníkům samotným, tak i těm, na které je jejich dobrovolnická příležitost směřovaná. Autoři dokumentu „Stratégia podpory rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji“¹⁰ uvádějí ve svém textu trendy v dobrovolnictví, které identifikovaly na základě zahraničního výzkumného šetření.

Jedná se o:

- zvyšující se zájem o možnost vlastního vlivu na čas strávený v dobrovolnictví (mít větší kontrolu nad tím co a kdy vykonávám),
- různý význam slova dobrovolnictví v jednotlivých zemích,
- demografické změny, díky kterým se pozornost dobrovolnických programů obrací na mladé lidi a na seniory,
- narůstající uvědomění si potřeby skutečně pluralitního přístupu k získávání dobrovolníků, jejich angažování a managementu,
- uvědomění si, že dobrovolnictví rozvíjí a posiluje reciprocitu, komunitu, sociální solidaritu a občanství ve společnosti,
- nutnost zvýšit profesionalizaci manažerů dobrovolnických programů,
- rostoucí role informačních technologií v podpoře výměny informací o dobrovolnictví,
- odlišnosti v názorech na roli státu při podpoře dobrovolnictví.

Autoři na základě provedeného výzkumu rovněž rozlišují dva různé vzorce dobrovolnictví. Jedná se o vzorec tradiční a o vzorec nový. Pro tradiční vzorec je dle autorů typický dlouhodobý typ dobrovolnictví, kdy je dobrovolník často členem dané organizace. Dobrovolníci mají v tomto případě altruistickou a normativní motivaci. Dalším charakteristickým rysem je rovněž skutečnost, že dobrovolníci mají emočně zabarvené vztahy se členy organizace či komunity. Nový, někdy také označovaný jako reflexivní styl dobrovolnictví, je zaměřen spíše na uspokojení vlastních potřeb. Jedná se o krátkodobější dobrovolnické aktivity, kdy chybí vazba na organizaci či komunitu a ze strany dobrovolníků je očekávána vysoká míra profesionální práce s ostatními dobrovolníky.

¹⁰ Košický samosprávný kraj. 2015. „Stratégia podpory rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji.“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020].

Dostupné z:

https://web.vucke.sk/files/dokumenty/pub/regionalny_rozvoj/phsr/2015/prilohy/priloha_9_strategia_podpory_rozvoja_dobrovolnic_tva_v_kosickom_kraji.pdf. (str. 6-8).

Posledním teoretickým příspěvkem převzatým z výše zmiňovaného dokumentu je devět klíčových trendů, které se podílejí na změnách dobrovolnictví v současné době. S těmi přišli Evans a Saxon v textu o měnících se trendech dobrovolnictví v 21. století. Níže je uvedeno zmiňovaných devět trendů:

1. Nárůst tzv. znalostních (*brain*) dobrovolníků a dobrovolnic. Dobrovolníci v rámci těchto tendencí směřují k tomu, že jim má dobrovolnictví něco přinést, něco od něj očekávají. Dělají ho tedy spíše sami pro sebe. Přínos pak spatřují v různých oblastech – pracovní zkušenost, rozvod dovedností a znalostí, náplň volného času, předcházení samotě. To se odráží zejména ve skutečnosti, že dobrovolníci nechtějí již dělat „špinavou práci“, ale více si vybírají, co a kde budou dělat.
2. Vzestup tzv. věcně stimulovaných (*cause-driven*) dobrovolníků a pomalý pokles časově stimulovaných (*time-driven*) dobrovolníků. Tento trend znamená, že stále méně lidí se rozhodne pro dobrovolnictví proto, že by nemělo lepší náplň svého volného času. Dnes jde u dobrovolníků spíše o to, že se angažují pro určitou věc, na které jim záleží, protože volného času je méně a možností k jeho využití více
3. Vzestup sobeckého dobrovolníka. V rámci tohoto trendu se prolínají předchozí dvě tendence. Jde o to, že dobrovolníci stále více řeší, co a za jakých podmínek budou dělat a co z toho budou mít.
4. Narůstá potřeba profesionalizace managementu dobrovolníků a dobrovolnic.
5. V dalším trendu jde o potenciál dobrovolnictví pro budování komunitního sociálního kapitálu. Dobrovolnictví pomáhá budovat vztahy v komunitě, sblížit se s lidmi, se kterými jsme již spjati jinou formou. Dobrovolnictví tedy umožňuje a rozvíjí proces vzájemného poznávání se.
6. Dalším trendem je pokles mladých dobrovolníků na úkor vzrůstu mladých aktivistů. Mladí lidé chtějí být nejen dobrovolníky, ale i aktivními občany, a to na různých úrovních (lokálních či globálních). Jde tedy o to, aby mohlo docházet k propojení dobrovolnictví s aktivismem a sociálním uvědoměním. Jde o změnu image dobrovolnictví, kdy nejde jen o dávání času, ale o aktivní přístup k věcem a dění kolem sebe.
7. Rozvoj firemního dobrovolnictví. Firmy vnímají v dobrovolnictví svých zaměstnanců potenciál pro budování týmu (tzv. *teambuilding*ovou aktivitu) a zároveň v něm spatřují i potenciál pro propojení firmy s lokální komunitou. Firemní dobrovolnictví také nabízí nové zkušenosti a možnosti uplatnění potenciálu vlastních zaměstnanců i mimo jejich pracovní pozice.
8. Vzhledem k věku, životní situaci a pozici se mění, zda je člověk ochotný věnovat svůj čas, nebo spíše přispět finančními prostředky.
9. Produktizace dobrovolnictví. Zde se kloubí myšlenky předešlých trendů. Jde o to nabízet dobrovolnické příležitosti jako produkty, které si mohou „dobrovolníci“

pořídít, které odpovídají jejich poptávce. Zahrnuje také specifikaci, kolik času je třeba dobrovolnictví věnovat, jak dlouho a co to bude pro obě strany znamenat.¹¹

¹¹ Košický samosprávný kraj. 2015. „Stratégia podpory rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji.“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020].
Dostupné z:
https://web.vucke.sk/files/dokumenty/pub/regionalny_rozvoj/phsr/2015/prilohy/priloha_9_strategia_podpory_rozvoja_dobrovolnic_tva_v_kosickom_kraji.pdf. (str. 6-8). (přeložil ze slovenštiny autor textu)

4. Rozvoj dobrovolnictví v České republice

To, že je dobrovolnictví důležitým aspektem života společnosti a že je potřebné ho dále rozvíjet a podporovat, neboť využití dobrovolníků může výrazně pomáhat při naplňování ostatních hodnot a cílů společnosti, dokazuje i velký národní projekt Ministerstva vnitra „Koncepte rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“, zkráceně „Rozvoj dobrovolnictví v ČR“, (registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724). Projekt je zaměřený na podporu, profesionalizaci a koordinované využívání dobrovolníků v rámci veřejně prospěšných aktivit.

Cílem projektu je v průběhu jeho realizace (2016-2022) vytvořit následující výstupy:

- „Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR“ s cílem poznat a popsat podmínky, ve kterých je dobrovolnictví realizováno – z pohledu legislativy, finančních podmínek, managementu dobrovolnictví, vzdělávání, podpory ze strany veřejné i soukromé sféry apod.
- „Návrh koncepte rozvoje dobrovolnictví v ČR“, který bude vycházet z vytvořené analýzy a bude sloužit jako podklad pro návrhy vládě ČR k možnostem další podpory dobrovolnictví v ČR.
- Pilotní realizace regionálně a oborově dostupných dobrovolnických center v ČR, která ukáže další směr pro jejich fungování a možnosti jejich podpory i po ukončení projektu.

V průběhu tohoto pilotu bude vytvořeno:

- metodika realizace a podpory dobrovolnických center v ČR,
- doporučený obsah vzdělávání pracovníků dobrovolnických center, dobrovolnických organizací a dobrovolníků (proběhne i pilotní realizace takového vzdělávání),
- statisticko-sociologická šetření týkající se jak dobrovolnických center, tak také zapojení obyvatel do dobrovolnictví v ČR obecně.

Projekt je realizován ve spolupráci s Úřadem vlády ČR a vychází z potřeb, které byly zjištěny při přípravě nového zákona o dobrovolnictví, do něhož byly vkládány naděje, že by mohl sloužit podpoře a rozvoji široké oblasti dobrovolnictví v České republice.¹²

Jak je vidět výše, jedním z cílů projektu bylo i provést analýzu dobrovolnictví v ČR. Tato analýza byla realizována na třech úrovních, národní, kam patří legislativní a ekonomický rámec, regionální, kde se analyzovala spolupráce s kraji a koordinace aktivit a na úrovni

¹² HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. „Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR.“ Ostrava: ACCENDO. 2018. (str.13)

lokální, kam patří analýza poskytovaných a vykonávaných služeb.¹³ V rámci tohoto dokumentu je dle dostupných informací představena situace v dobrovolnictví v České republice. Další data k dobrovolnictví sleduje Český statistický úřad. Podle údajů z roku 2017 odpracovali dobrovolníci v neziskových organizacích 47 189 hodin. Činnosti ve společenských organizacích se věnovalo 66,7 % dobrovolníků, kulturní, zábavní a rekreační činnosti 17,7 %, veřejné správě a obraně (např. dobrovolní hasiči) 8,7 %, 4 % zdravotní a sociální péči, 1,7 % zemědělství a rybářství a 1,2 % ostatním činnostem.¹⁴

Níže je uveden výňatek zmiňované výzkumné zprávy k situaci v Olomouckém kraji:

„Dle vyjádření kraje je v současné době (březen 2018) zvažováno vytvoření grantového programu na podporu dobrovolnictví. Dobrovolnictví dle krajského koncepčního dokumentu Strategie rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje na období 2015–2020 má být podporováno v těchto oblastech podpory:

- B.1.11: Podpora dobrovolnických aktivit v oblasti zdravotnictví;
- B.2.10: Podpora dobrovolnických aktivit v sociální oblasti;
- F.4.6: Podpora činnosti jednotek sborů dobrovolných hasičů.

Podporu a rozvoj dobrovolnické činnosti detailněji vymezuje Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2018–2020, v rámci opatření 6.1: Podpora dobrovolnické práce přispívající ke zvyšování kvality sociálních služeb v Olomouckém kraji. Cílem kraje je zvyšování prestiže dobrovolnické činnosti a jejího vlivu na kvalitu života prostřednictvím zvyšování informovanosti, šíření dobré praxe, organizace tematických konferencí zaměřených na dobrovolnictví apod. V letech 2018–2020 Olomoucký kraj plánuje podpořit oblast dobrovolnictví finančními prostředky ve výši 500 000 Kč.

Organizace zaměřené na dobrovolnictví působící na území Olomouckého kraje mezi sebou úzce nespolupracují (tj. není mezi nimi vytvořena žádná stabilní platforma pro setkávání, výměnu zkušeností, vzdělávání, ani pro případnou koordinaci aktivit).¹⁵

Jak je uvedeno ve zprávě, právě z důvodů neexistence platformy či jiné formy spolupráce při rozvoji dobrovolnictví je poměrně problematické získat komplexní informace o dobrovolnictví v Olomouckém kraji. Následující kapitola tak nabízí alespoň dílčí data, která bylo možné získat z dostupných zdrojů a která mohou napomoci orientaci v dobrovolnictví v tomto regionu. Analýza dobrovolnictví pak může napomoci i lepší identifikaci oblastí možného propojení

¹³ HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. „Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR.“ Ostrava: ACCENDO. 2018. (str. 21)

¹⁴ ČSÚ. „Dobrovolníci v pojetí ČSÚ.“ 2020. Příspěvek na konferenci: Konference Česko s dobrovolnictvím počítá, 16. dubna 2020, Jihlava. Přednášející: Fořtová Jitka. [ppt prezentace].

¹⁵ HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. „Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR.“ Ostrava: ACCENDO. 2018. (str. 241)

dobrovolnictví právě s koncepcí rodinné politiky, tak, aby mohly být její cíle naplňovány co nejefektivněji.

5. Dobrovolnictví na úrovni Olomouckého kraje

Dobrovolnictví je možné, tak jak bylo zmiňováno v předchozích kapitolách, vykonávat na formální či neformální úrovni. Z definice neformálního dobrovolnictví je jasné, že není možné předložit analýzu tohoto typu dobrovolnictví, i když se dá předpokládat, že tvoří velmi důležitou a poměrně rozsáhlou oblast, kterou nelze přehlížet. Formální dobrovolnictví je spjata a zaštitěno konkrétní organizací či institucí a je tedy často spojeno i se smluvním závazkem. V následující kapitole bude blíže představeno právě formální dobrovolnictví v Olomouckém kraji.

Jedním z velkých limitů této části je však zejména skutečnost, že neexistují aktuální analýzy dobrovolnictví a účasti na něm, proto je třeba analýzy zpracovávat pouze na základě dílčích informací. Tyto informace lze získat z výzkumů v rámci Univerzity Palackého, kde mohou sloužit jako zdroje dat výstupy z projektu studentské grantové soutěže či výsledky z kvalifikačních prací absolventů, z výročních zpráv jednotlivých organizací, z vybraných webů, které se zabývají problematikou dobrovolnictví a samozřejmě ze strategických dokumentů Olomouckého kraje. Je tedy důležité si uvědomit, že předloženou analýzu nelze považovat za úplný přehled informací o formálním dobrovolnictví v Olomouckém kraji, ale za snahu o co nejkomplexnější představení současné situace na základě dostupných dat.

To, že dobrovolnictví patří mezi důležité oblasti života v Olomouckém kraji, dokládá zařazení podpory dobrovolnictví do „Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji“. V rámci rozvojových aktivit tohoto plánu pro roky 2018–2020 je nastaven cíl podporovat dobrovolnickou práci v Olomouckém kraji, s čímž souvisí opatření „Podpora dobrovolnické práce přispívající ke zvyšování kvality sociálních služeb v OK“. Cílem tohoto opatření je zvýšit povědomí laické i odborné veřejnosti o dobrovolnické činnosti a možnostech jejího využití pro zvýšení kvality poskytovaných služeb. Uvedený strategický dokument také považuje za důležité i každoroční oceňování dobrovolníků ve dvou formách a to cenou „Křesadlo“ a cenou „Goal“¹⁶. Výstupem pak jsou nejen dvě výše zmiňované ceny, ale i uspořádání konference na téma dobrovolnictví a aktualizace informací o dobrovolnictví a projektech s ním spojených na webových stránkách Olomouckého kraje.¹⁷

Stejně tak se oblast dobrovolnictví objevuje i v dokumentu připraveném pro roky 2021-2023, v němž jsou specifikována dvě opatření. Prvním z nich je „podpora dobrovolnictví jako součásti sociálních služeb“, v rámci kterého je cílem kraje podporovat dobrovolnickou činnost, zajistit vzájemnou výměnu informací a zkušeností týkajících se potřeb a možností dobrovolnické služby. Dále je cílem oslovit co nejširší skupiny občanů – potenciálních dobrovolníků a také

¹⁶ Projekt partnerství mezi OK a Územní rozvojovou oblastí Green River zaměřený na podporu dobrovolnictví.

¹⁷ Olomoucký kraj. „Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2018-2020.“ [online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.olkraj.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-v-olomouckem-kraji-pro-roky-2018-2020-cl-3923.html>.

veřejné ocenění dobrovolnických organizací a dobrovolníků působících v kraji. Druhým opatřením je „podpora vzdělávacích aktivit s přímou vazbou na dobrovolnickou činnost“. Tímto opatřením má dojít k podpoře dostupnějších a kvalitnějších služeb v oblasti sociálního začleňování prostřednictvím poskytovaného dobrovolnictví a nastavení příznivého prostředí pro výkon a další rozvoj dobrovolnických aktivit, dále k podpoře dobrovolnické činnosti prostřednictvím vzdělávání a metodické pomoci, rozvoji dobrovolnických center a také šíření informací o existující legislativě a návazných aktivitách využitelných v oblasti dobrovolnictví. Konkrétními aktivitami tohoto opatření má být cílené akreditované profesní vzdělávání koordinátorů dobrovolnických center a dobrovolníků, podpora těchto center, realizace workshopů, informačních a propagačních akcí zaměřených na dobrovolnictví a také tvorba propagačních materiálů.¹⁸

Jak bylo zmíněno výše, na podporu dobrovolnictví se na úrovni kraje zaměřuje i webová stránka „Dobrovolnictví“¹⁹, kde lze nalézt informace o definici dobrovolnictví, ale také aktuality týkající se dobrovolnictví v Olomouckém kraji, důležité informace související s akreditací dobrovolnických aktivit a příklady dobré praxe dobrovolnictví ve vybraných organizacích.

5.1. Organizace působící v oblasti dobrovolnictví na území Olomouckého kraje

Cílem následující kapitoly je představit činnost dobrovolníků na území Olomouckého kraje. Organizací, které využívají pomoci dobrovolníků, je v kraji velké množství a vzhledem k tomu, že neexistuje žádná sjednocující platforma, bylo by velmi problematické informovat o všech. O jakýsi souhrn organizací pracujících s dobrovolníky se pokusilo v roce 2019 Informační centrum pro mládež Prostějov, a to v brožurě „Chci být dobrovolníkem (v Olomouckém kraji)“²⁰. Cílem této brožury bylo propagovat dobrovolnictví a nabídnout zájemcům přehled o dobrovolnických příležitostech. Seznam jimi představovaných organizací je obsahem Přílohy č.1.

Jak bylo zmíněno výše, dobrovolnictví lze vykonávat jak v organizacích, které mají akreditaci, tak i v těch, které si o ni nežádaly. Akreditace však nabízí výhody jak pro organizace využívající dobrovolníky, tak i pro dobrovolníky samotné. Hlavní výhody představuje na svých stránkách Ministerstvo vnitra, které má akreditaci v gesci. Mezi výhody pro organizace patří²¹:

¹⁸ Olomoucký kraj. „Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji.pro roky 2021-2023“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.olkraj.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-v-olomouckem-kraji-pro-roky-2021-2023-cl-4766.html>.

¹⁹ Olomoucký kraj. „Dobrovolnictví“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné na: <https://www.olkraj.cz/dobrovolnictvi-cl-4406.html>.

²⁰ ICM. „Chci být dobrovolníkem v Olomouckém kraji“. (2019) ICM. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.icmprostejov.cz/content/ke-stazeni-prace>.

²¹ MV ČR. Dobrovolnická služba. Akreditace. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

- Akreditované organizace mohou žádat Ministerstvo vnitra o státní dotaci na pojištění dobrovolníků a na část nákladů spojených s evidencí dobrovolníků, přípravou a výkonem dobrovolnické služby.
- Organizace, ve kterých vykonávají činnost dobrovolníci vyslaní akreditovanou organizací podle zákona o dobrovolnické službě, mohou uplatnit hodnotu činnosti těchto dobrovolníků v rámci vlastního podílu (dofinancování) na nákladech projektu. Na jejich úhradu mohou žádat finanční příspěvek v rámci státních dotačních titulů vyhlašovaných vybranými ústředními orgány.
- Akreditované organizace mohou snáze vytvořit podmínky pro dobrovolnickou činnost nezaměstnaných evidovaných u úřadu práce.
- Akreditované organizace mohou snáze získávat dobrovolníky, kteří dávají přednost vyššímu stupni právní ochrany a předem stanoveným pravidlům. Akreditace je určitou známkou kvality.

Do výhod pro dobrovolníky pak patří:

- Dobrovolník v akreditované organizaci má smluvně zaručené postavení, je pojištěn proti škodám na zdraví a na majetku.
- Dobrovolníkovi v případě, že jeho činnost přesáhne více jak 20 hodin v kalendářním týdnu, může být státem hrazeno pojistné veřejného zdravotního pojištění po dobu výkonu služby, dále mu může organizace hradit důchodové pojištění stanovené z minimálního vyměřovacího základu.
- Dobrovolník má nárok na poskytnutí kvalitní přípravy k výkonu dobrovolnické činnosti.
- Dobrovolník má nárok na poskytnutí pracovních prostředků a ochranných pomůcek.
- Vysílající organizace může dobrovolníkovi hradit cestovní výdaje, ubytování, stravu.

Na úrovni kraje působí mnoho organizací, které pracují s dobrovolníky, nicméně jen některé mají akreditované programy a žádají si o dotace Ministerstvo vnitra ČR. Tyto organizace pak mají většinou rozvinuté a dlouhodobé dobrovolnické programy, které se zaměřují na různorodé skupiny obyvatelstva i jiné aktivity.

Mezi velmi časté činnosti spadající do akreditovaných dobrovolnických programů patří pomoc lidem s různými typy omezení. Ať už se jedná o lidi se zdravotním postižením, například doprovod vozíčkářům na kulturní a jiné akce, pomoc s péčí o lidi se zdravotním postižením, pomoc s běžnými činnostmi lidem se zrakovým postižením atd., nebo o dobrovolnické činnosti spojené s nemocničním prostředím, kde dobrovolníci pomáhají lidem přijmout jejich diagnózu a nabízejí alespoň laickou pomoc nebo tráví s pacienty čas při jejich hospitalizaci (týká se zejména lidí s dlouhodobým onemocněním nebo v terminálním stádiu). Dalšími skupinami osob, o které se dobrovolníci starají v rámci dobrovolnických programů, jsou senioři a rodiny.

Vybrané dobrovolnické programy cílí i na propojení těchto dvou skupin. Seniorům je v programech poskytována zejména pomoc s běžnými činnostmi, rodinám pak pomoc s hlídáním dětí, doučováním, prací s rizikovou mládeží. Mezi akreditovanými programy však nalezneme i program zaměřující se na dobrovolnickou činnost v přírodě, kde se jedná o sledování vybraných druhů zvěře. To jsou však jen některé z vybraných dobrovolnických aktivit, kterých je v kraji mnohem více.

5.2. Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého v Olomouci ²²

Jedním ze specifíků Olomouckého kraje v oblasti dobrovolnictví je existence univerzitního dobrovolnického centra.

Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého, které své aktivity rozvíjí na univerzitě od roku 2017 je v současnosti jediným dobrovolnickým centrem zřízeným univerzitou. Ve spolupráci se studenty a pracovníky Univerzity Palackého v Olomouci a dalšími subjekty podporuje téma dobrovolnictví jako příležitost vlastního seberozvoje, podporu občanské angažovanosti a plnění tzv. třetí role univerzity. Ta spočívá v rozvíjení vztahu univerzity s jejím okolím a vztahováním se k celospolečenským tématům. Díky koordinační činnosti nabízí centrum prostor pro střet dobrovolnických příležitostí a dobrovolníků ochotných se do těchto aktivit zapojit. Pro zaměstnance a studenty vede evidenci dobrovolnických příležitostí organizací, institucí i aktivních občanů převážně z Olomouckého kraje, ale i jiných oblastí. Zaměstnanci centra dále poskytují odborné konzultace pro každého, kdo by chtěl s dobrovolnictvím nějak začít. Také je možné v centru využít poradenství v otázkách práva a dobrovolnictví, vzdělávání a motivaci dobrovolníků či fundraisingu dobrovolnických aktivit.

Mezi jednu z akcí pořádaných Dobrovolnickým centrem Univerzity Palackého patří „Dny dobrovolnictví“. Cílem této akce je podpora a propagace dobrovolnictví, a to pomocí workshopů, konferencí, diskusí či možnosti účastnit se jednorázových dobrovolnických příležitostí. Další aktivitou centra je „Cena rektora za dobrovolnictví“ udílená v těchto kategoriích: dobrovolnictví pro děti a mládež, dobrovolnictví ve zdravotnických zařízeních, životní prostředí, sociální služby, kultura a oblast univerzitních akcí. Mimo tyto aktivity organizuje Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého i pracovní skupinu k rozvoji dobrovolnictví.

²² Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého. O nás. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: <https://dobrovolnici.upol.cz/menu/o-nas/>.

5.3. Výzkumy dobrovolnictví v Olomouckém kraji

V následující kapitole budou představeny vybrané výsledky výzkumných prací studentů a pracovníků Univerzity Palackého v Olomouci, které se zabývají problematikou dobrovolnictví na území Olomouckého kraje.

Dobrovolnictví u obyvatel města Olomouc a studentů Univerzity Palackého v Olomouci

Jedná se o výzkum, který byl realizován v rámci projektu Studentské grantové soutěže Cyrilometodějské teologické fakulty „IGA 2016“, a jehož cílem bylo zjistit, zda a jak se obyvatelé města starší 15 let v posledních 12 měsících účastnili formálních dobrovolnických aktivit, a jak tuto svoji činnost hodnotí. Mimo to byly zjišťovány i důvody pro neúčast na dobrovolnických aktivitách či vnímané přínosy dobrovolnictví. Osloveni byli ve výzkumu obyvatelé města starší 15 let, a to dle kvótního zastoupení v charakteristikách věku, pohlaví a vzdělání. Výzkumu se zúčastnilo více než 1 200 obyvatel. Formálního dobrovolnictví se podle výsledků výzkumu účastnilo v posledních 12 měsících (data z roku 2016, replikační výzkum dosud neproveden) necelých 19 % osob. Dalších téměř 20 % vykonávalo formální dobrovolnickou činnost před více než rokem. Největší přínosy pak ti, kteří se účastní dobrovolnických aktivit, vidí zejména v tom, že je těší, když mohou někomu pomoci, líbí se jim, co dělají, našli si tu nové přátele, uspokojuje je vidět výsledky své práce a poskytuje jim to příležitost k odreagování. Důležitým zjištěním také bylo, že 33 % z těch, kteří se v posledním roce dobrovolnictví neúčastnili, uvedlo, že by se o dobrovolnických aktivitách chtěli dozvídat více.²³

V rámci tohoto šetření byly zpracovány ve formě studentských prací ještě dvě výzkumné oblasti, a to zapojení seniorů do formálního dobrovolnictví²⁴ a důvody pro nevykonávání dobrovolnické činnosti²⁵. V případě seniorů autorka pracovala s daty 202 osob, které v dotazníku uvedly, že jsou ve starobním důchodu. Z deskripce cílové populace výzkumu vyplývá, že v posledních 12 měsících se do dobrovolnictví zapojilo 30 seniorů z 202, tedy, že každý osmý senior vykonával nějakou formální dobrovolnickou činnost. Nejvíce senioři vypomáhají při organizování, nebo pomoci s realizací volnočasových aktivit. Jako druhá nejčastější možnost byla uváděna administrativa, jako poslední pak lektorská činnost. Jako nejvýznamnější se jevily dva faktory motivace pro zapojení do dobrovolnictví, a to, že chtějí vrátit druhým, co dostali od jiných lidí, (tuto odpověď vybralo 19 ze 30 seniorů). Druhým faktorem byla důležitost pomáhat druhým, kdy tuto možnost označilo 18 z nich. Mezi čtyři nejvíce zastoupené přínosy patří skutečnost, že je těší, že mohou někomu pomoci (18 osob),

²³ Výsledky poskytnuty Mgr. Pavlínou Jurníčkovou, PhD. (členka výzkumného týmu).

²⁴ SKALKOVÁ, S. 2017. „Angažovanost seniorů ve formálním dobrovolnictví ve městě Olomouc“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (diplomová práce)

²⁵ KNICHALOVÁ, V. 2017. „Dobrovolnictví – důvody k nevykonávání dobrovolnických aktivit obyvateli města Olomouce“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (diplomová práce)

že si našli nové přátele (18 osob), cítí se díky tomu součástí komunity (16 osob) a líbí se jim, co dělají (15 osob).

„Nejčastějším důvodem (pro nevykonávání dobrovolnické činnosti – pozn. autora) je nedostatek času. Tento důvod zvolilo celkem 343 respondentů. Druhou nejvíce vyskytující se odpovědí na tuto otázku se ukázala ta, že občany nikdo nepožádal o pomoc. Jednalo se o 254 respondentů. Dalším důvodem, který uvedlo 155 respondentů, bylo, že nevěděli, jakým způsobem by se do dobrovolnictví zapojili. Často také respondenti uváděli, že se nezapojují do formálního dobrovolnictví z důvodu vykonávání neformálního dobrovolnictví (128 dotazovaných). Nezáměr o dobrovolnické aktivity byl sledován u 126 dotazovaných. Mezi dalšími důvody se objevoval výrok u 114 respondentů, že preferují spíše věnovat finanční dar, než svůj čas. Z osobních důvodů (zejména zdravotních) se do formálního dobrovolnictví nezapojuje 79 respondentů. Dále 73 respondentů uvedlo, že se potýká se složitou situací v rodině či práci a 65 respondentů zdůvodnilo svou neúčast nemožností přijmout dlouhodobější závazek. Jiné důvody uvedlo 60 respondentů. Tyto důvody byly velmi individuální, nicméně v 5 případech došlo ke shodě v tom, že preferují placenou práci před výkonem dobrovolnické činnosti. Problémy s dojížděním uvedlo 41 respondentů. 36 respondentů neví, z jakého důvodu se nezapojují. Formality a pravidla, které by se musely dodržovat, odradily od dobrovolnictví 29 respondentů. Méně častou překážkou, kterou označilo 23 respondentů, byla skutečnost, že mají pocit, že o to nikdo nestojí. S nejmenším počtem výpovědí je spojen argument, že respondenty odradily finanční náklady spojené s dobrovolnickou činností.“²⁶

Protože významnou část osob žijících v Olomouci tvoří studenti Univerzity Palackého, budou níže představena i data z výzkumu mezi nimi z roku 2015.²⁷ Podle dat z tohoto výzkumu se formálního dobrovolnictví v posledních 12 měsících účastnilo 44 % studentů, a to téměř denně necelých 8 %, jednou týdně 40 %, alespoň jednou za měsíc 22 %, 10 % alespoň jednou za tři měsíce a necelých 20 % jednou či dvakrát do roka. V Olomouci pak vykonávalo tuto činnost více než 48 % z nich. Velmi podobně jako u obyvatel města z těch, co nevykonávali formální dobrovolnickou činnost, uvedlo 36 % jako jeden z důvodů to, že nevědí, jak by se mohli zapojit a 27 %, že je nikdo nepožádal o pomoc. Výzkumu se zúčastnilo 874 studentů univerzity.²⁸

Dobrovolnictví v Charitě Zábřeh

Cílem tohoto výzkumu v rámci bakalářské práce bylo zjistit, jakým způsobem se dobrovolníci zapojují do činností v této charitě. Data byla získána od 21 dobrovolníků. „Pro většinu

²⁶ KNICHALOVÁ, V. 2017. „Dobrovolnictví – důvody k nevykonávání dobrovolnických aktivit obyvateli města Olomouce“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (diplomová práce) (str. 59-60)

²⁷ Letos plánovaný sběr dat se neuskutečnil vzhledem k současné situaci a bude pravděpodobně uskutečněn v roce 2021.

²⁸ Výsledky poskytnuty Pavlínou Jurníčkovou (členka výzkumného týmu).

dobrovolníků je (podle dat z výzkumu) stěžejní pocit smysluplnosti a užitečnosti. S touto odpovědí se ztotožnilo 48 % respondentů. Okolo 43 % respondentů označilo, že důvodem, proč vykonávají dobrovolnickou činnost, je uspokojení z pomoci. 19 % respondentů odpovědělo, že získávají nové zkušenosti, nové kontakty, prospěšné naplnění volného času a pocit dluhu. V otázce na to, jaké činnosti vykonávají, mohli respondenti odpovídat více možnostmi. Více než 62 % respondentů odpovědělo, že pomáhá s pořádáním akcí. Manuální práce provádí 43 % respondentů. Okolo 29 % respondentů odpovědělo, že pomáhá s úklidem. Kolem 14 % vybralo odpověď jiné.²⁹

Motivace dobrovolníků k činnosti v sociálních a zdravotních službách v církevní neziskové organizaci: šetření motivace dobrovolníků Charity Olomouc

Cílem kvalitativního výzkumu této diplomové práce bylo zjistit motivaci k dobrovolné pomoci lidem na okraji společnosti, a to bez nároku na jakoukoliv odměnu. Práce se zaměřila i na distinkci motivace při vstupu dobrovolníka do služby a na její případné změny v průběhu dobrovolnické aktivity. Dalším výzkumným cílem práce bylo mapování fenoménu dobrovolnictví v kontextu případné náboženské víry dobrovolníků. Data byla sbírána pomocí polostrukturovaných rozhovorů se sedmi dobrovolníky. Mezi identifikovanými motivy se objevil dominantní motiv „být užitečný“, dále i snaha pomoci druhému, dělat radost druhému apod. Objevila se i touha získat nové zkušenosti, využít svůj volný čas či získat vhled do sociální problematiky. V odpovědích se vyskytly i poukazy na kontextuální faktory motivace jako je náboženský vliv nebo například vliv výchovy v rodině. V rámci zkoumání změn motivace uvádí autor jako zajímavé, že se ve výpovědích objevily zmínky o růstu osobní zralosti, míře zodpovědnosti a dospělosti v důsledku výkonu dobrovolnické služby. Další otázkou pak byl vliv náboženství na výkon dobrovolnické činnosti. Respondenti reflektují vliv náboženství jako pozitivní vliv vedlejšího charakteru, ale i jako jeden z hlavních motivů. Na jejich motivaci pak mělo náboženství vliv buď pozitivní, nebo žádný.³⁰

Zájem občanů Litovelska o dobrovolnictví v domovech pro seniory

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké mají občané Litovelska informace o dobrovolnictví a jaký je jejich zájem o vykonávání dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory. Data byla sbírána formou dotazníkového šetření a autorka pracovala s 222 dotazníky. „Respondenti nejvíce chápou dobrovolnictví jako neplacenou práci ve volném čase ve prospěch jiných, a to 68,5 % (152). Jako druhou nejčastější odpověď 52,3 % (116) uváděli, že dobrovolnictví vidí jako aktivní trávení volného času ve prospěch jiných. Na třetím místě ji chápou jako neplacenou práci obecně - 24,8 % (55). Na čtvrtém místě označilo jako projev aktivního

²⁹ KOZÁKOVÁ, L. 2019. „Dobrovolnictví v Charitě Zábřeh“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (bakalářská práce). (str. 28-29)

³⁰ REJŠEK, M. 2017. „Motivace dobrovolníků k činnosti v sociálních a zdravotních službách v církevní neziskové organizaci“: šetření motivace dobrovolníků Charity Olomouc. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (diplomová práce). (str. 53-54)

občanství 22,1 % (49) respondentů. Dále následuje práce ve spolku nebo neziskové organizaci – 19,4 % (43), dárčovství krve – 11,7 % (26), svépomoc – 11,3 % (25) a nejméně je zastoupen aktivismus – 5,0 % (11) respondentů.³¹ Dobrovolnickou činnost dle výzkumu vykonávalo necelých 40 % dotázaných. Z činností, které respondenti vykonávali, jsou nejvíce zastoupeny kulturní akce – 77,3 % (68). Na druhém místě volili respondenti práci s dětmi a mládeží – 51,1 % (45), pak činnost jako dobrovolný hasič – 37,5 % (33), následují sportovní akce – 36,4 % (32), činnosti v rámci neziskových organizací – 13,6 % (12), jako pomoc při mimořádných událostech.³² Respondenti na možnost dostatečné informovanosti odpovídali na možnost „rozhodně ano“ v 16,2 % (36), „spíše ano“ 28,4 % (63), „spíše ne“ 24,8 % (55), „rozhodně ne“ 23,4 % (52) a 7,2 % (16) respondentů neví. Z toho vyplývá, že větší část respondentů vnímá informovanost, jako nedostatečnou, nebo neví, jak ji posoudit (viz str. 35). Respondenti vidí možnosti propagace dobrovolnictví téměř vyrovnaně – pomocí TV reklamy v 56,3 % (125), reklamy na internetu v 55,4 % (123), letáků ve školách a na veřejných místech 55,4 % (123); pak následuje propagace v tisku 38,7 % (86), besedy ve školách v 41,4 % (92), informace od učitelů a veřejných osob v 37,8 % (84).³³ Jako bariéru pro činnost dobrovolníka nejvíce respondentů uvedlo „přílišné zaneprázdnění“ - 44,6 % (99), překvapivě je druhou bariérou výrok „nikdo mě nepožádal“ - 37,4 % (83), jako další důvody uváděli respondenti „náročnou situaci v práci“ - 32,0 % (71), „pocit, že o dobrovolnictví nikdo nestojí“ - 27,9 % (62), „nemám zájem“ uvedlo 26,1 % (58) a „nevím kde začít“ 4,1 % (9) respondentů. Poslední málo čteně zastoupené bariéry se vyskytovali v rozmezí 1 % - 2 % (zdravotní problémy, problém s dojížděním, nemám hlídání dětí).³⁴ O dobrovolnictví mezi seniory pak uvažuje asi 18 % respondentů, jedna osoba u seniorů je již zapojena do dobrovolnictví a dalších téměř 18 % respondentů se účastní dobrovolnictví jinde.³⁵

Jak lze vidět na předložených výsledcích, dobrovolnictví není tématem opomíjeným, nicméně je zřejmé, že chybí ucelená empirická evidence, která by tuto oblast opakovaně mapovala a mohla tak zachytit vývojové trendy.

Cílem tohoto textu je však navrhnout zefektivnění a zkvalitnění práce s dobrovolníky na úrovni kraje v oblasti rodinné politiky. Rodina a rodinný život patří bezpochyby k pilířům společnosti a státu a je tedy pochopitelné, že patří i do popředí zájmu politické reprezentace. Rodinná politika je rozvíjena na všech úrovních řízení společnosti, ale pro následující text je důležitá zejména úroveň krajská.

³¹ HALÍŘOVÁ, Š. 2019. „Zájem občanů Litovelska o dobrovolnictví v domovech pro seniory“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (bakalářská práce). (str. 32)

³² Ibid. (str. 33-34)

³³ Ibid. (str. 43)

³⁴ Ibid. (str. 47)

³⁵ Ibid. (str. 44)

6. Koncepce rodinné politiky Olomouckého kraje na období 2019–2022 a její výzvy pro dobrovolnickou činnost

Rodinná politika jednotlivých krajů vychází z republikové „Koncepce rodinné politiky“ Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) z roku 2017, která uvádí následující: „Klíčovým principem rodinné politiky (na úrovni státu – pozn. autora) je vytvářet rodinám takové prostředí, ve kterém mohou svobodně naplňovat svá rozhodnutí a přesvědčení týkající se rodinných hodnot, způsobů péče a cílů rodinného i osobního života. Jedná se tedy o zajištění svobodné volby při respektování ústavních hodnot a z nich vycházejících zákonů.“

6.1. Cíle rodinné politiky

V „Koncepci rodinné politiky“ (MPSV, 2017) jsou vymezeny následující cíle:

1. „Společenské klima má být vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky mají být minimalizovány. Rodina, rodičovství a manželství mají požívat zvláštní zákonné ochrany a mají být společensky vysoce oceňovány, přičemž je nutno posilovat autonomii rodiny;
2. vhodné socioekonomické podmínky mají podporovat dobré fungování rodin a výchovu dětí. Mají se zaměřit na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny a služby péče o děti i seniory či jiné závislé osoby a umožnit tak rodinám získat dostatek volného času pro zkvalitňování rodinných vztahů;
3. rodinám se specifickými potřebami má být věnována zvláštní pozornost – zejména neúplným rodinám, rodinám se členem se zdravotním postižením, rodinám se třemi a více dětmi a dalším rodinám nejvíce ohroženým relativní i absolutní chudobou. Mají být přijímána cílená opatření přispívající k rovnému přístupu ke vzdělávání a uplatnění členů těchto rodin na trhu práce i ve společnosti;
4. posilovat vědomí a význam rodinných hodnot, kterými jsou trvalý vztah, manželství, vzájemná péče a hodnoty lásky a úcty a podpora významu rodiny ve společnosti;
5. vzhledem k demografickým změnám v české společnosti podpořit prostřednictvím navrhovaných opatření v „Koncepci rodinné politiky“ vyšší porodnost a sňatečnost obyvatelstva.“³⁶

Z těchto principů pak zcela vychází „Koncepce rodinné politiky Olomouckého kraje na období 2019–2022“, která se zaměřuje primárně na funkční rodiny, kvalitu rodinného života a zajištění vhodných podmínek pro funkční rodiny, aby byly schopny realizovat vlastní životní strategie v naplňování jak rodičovských, tak i profesních plánů. Koncepci rodinné politiky Olomouckého kraje je možno charakterizovat jako zastřešující dokument, který odráží konkrétní podmínky rodinné politiky Olomouckého kraje, a jehož hlavním cílem je podpora prorodinných opatření

³⁶ MPSV. 2017. „Koncepce rodinné politiky“ [Online]. [cit. 26.10.2020]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf/5d1efd93-3932-e2df-2da3-da30d5fa8253. (str.4)

na regionální úrovni prostřednictvím zvýšení účinnosti již realizovaných aktivit a opatření a užší spoluprací s obcemi, městy a dalšími participujícími organizacemi na území Olomouckého kraje.³⁷

Hlavním cílem Koncepce rodinné politiky Olomouckého kraje na období 2019–2020 je podpora opatření, které se zaměřují na pomoc rodinám. Tato opatření by měla podmínky pro rodinný život zlepšovat. Pro dobré fungování celé společnosti, pro její rozvoj, zachování tradic a zajištění kvalitního života pro občany je důležité pomáhat utvářet stabilní a dobře fungující rodiny, které díky výchově povedou děti k etickému jednání, toleranci, solidaritě, úctě k práci, životu i ostatním lidem.³⁸

K naplňování těchto cílů však mohou pomoci nejen přímá politická rozhodnutí na různých úrovních státní správy, ale i dobrovolnická činnost. Aby však mohla být dobrovolnická činnost efektivní a přinášet očekávané výsledky, měla by být podporována ze strany státu, a to na všech úrovních jeho řízení.³⁹

Níže budou identifikovány možné oblasti, kde by dobrovolnictví mohlo pomoci rozvoji koncepce rodinné politiky v Olomouckém kraji. S ohledem na vymezené oblasti podpory a na základě analýzy současného stavu dobrovolnictví v tomto kraji, vznikl návrhový materiál pro rozvoj dobrovolnictví jako nástroje podpory rodinné politiky v Olomouckém kraji pro následující roky.

Součástí návrhové části dokumentu jsou i výsledky výzkumu mezi zástupci obcí s rozšířenou působností. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, jak je rodinná politika v obcích realizována, jaké jsou potřeby, zkušenosti, názory, představy, očekávání, poptávka, náměty a potenciál ve vztahu k místu a kraji. Jedním z výsledků výzkumu je zjištění, že je: „veřejnost většinou pasivním příjemcem činností, nikoliv tvůrcem či iniciátorem. Nicméně obce by jejich případné větší zapojení vnímaly pozitivně, ať už v roli dobrovolníků, spoluorganizátorů či v roli těch, kteří přichází s konkrétním nápadem.“⁴⁰ Již ze strany zástupců obcí je tedy identifikována potřeba zapojení dobrovolníků.

³⁷ Olomoucký kraj. „Koncepce rodinné politiky Olomouckého kraje na období 2019–2022“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: https://www.rodinajeok.cz/webfiles/koncepce_rodinn_e_politiky_ok_na_obdob_i.pdf. (str. 4)

³⁸ Ibid. (str. 4)

³⁹ Jedná se o předpoklady celostátního projektu představeného ve čtvrté kapitole.

⁴⁰ Ibid. (str. 36)

V rámci návrhové části dokumentu byly identifikovány následující priority⁴¹:

Priorita 1: Institucionální a koncepční zajištění rodinné politiky na krajské a obecní úrovni

Cíl: Cílem podpory je zachování zapojení obcí Olomouckého kraje, odborů krajského úřadu a Komise pro rodinu a sociální začleňování jako poradních orgánů v otázkách rodin do prorodinných aktivit, a to na příslušných úrovních politického rozhodování. Dále je potřeba věnovat pozornost rodinné politice na obecní úrovni s cílem rozvíjet zde prostředí a klima přívětivé rodině. Potřebné je také probudit zájem obcí a občanů o život rodin v obci a aktivizovat je, aby společným úsilím a vzájemnou komunikací utvářeli prostředí, ve kterém se žije dobře všem obyvatelům napříč generacemi.

Priorita 2: Podpora vytváření vhodných podmínek pro fungování rodin a spoluvytváření prostředí přátelského rodině

Cíl: Cílem podpory je realizovat taková opatření, která mohou podpořit rodiny Olomouckého kraje formou nepřímé finanční podpory. Důležité je nabídnout takovou formu a rozsah podpory a pomoci, které prospívají soudržnosti rodiny a současně respektují její autonomii, zvyšují kvalitu rodinného života a podmínky pro společné aktivity v rámci rodin.

Priorita 3: Slučitelnost rodiny a zaměstnání

Cíl: Cílem je umožnit slučitelnost profesní a rodičovské role, a to prostřednictvím opatření pracovních-právních povahy a existencí dostupných služeb zejména pro děti do 3 let věku, předškolního a mladšího školního věku dítěte. Při sladování soukromého a pracovního života je důležité věnovat pozornost možnosti využívání flexibilních pracovních úvazků. V podstatě jde o přizpůsobení pracovní doby tak, aby vyhovovala zaměstnanci a zaměstnavateli. Existují různé metody flexibilní práce, přičemž jejich využití v praxi závisí na druhu vykonávané práce.

Priorita 4: Podpora služeb pro rodiny

Cíl: Smyslem opatření je podpora služeb, které napomáhají plnění funkcí rodiny, což představuje podporu služeb doplňujících základní rodinnou péči. Výchovnou funkci rodiny posilují služby určené rozvoji partnerských vztahů, rodičovských kompetencí, služby prosazující zdravý životní styl, výchovu ke zdraví a odpovědnosti vůči společnosti a výchovu k mezigeneračnímu soužití.

⁴¹ Ibid. (str. 42-45)

Priorita 5: Podpora mezigeneračních vztahů

Cíl: Cílem je podpora mezigeneračních vztahů, pro které je přirozeným místem vzniku rodina. Opatření by měla snižovat odloučení, vzdálení a izolaci generací, oslabení mezigeneračních kontaktů, vztahů a vazeb uvnitř i vně rodiny, které jsou pro dnešní společnost charakteristické.

Priorita 6: Informovanost veřejnosti a médií

Cíl: Cílem je zvýšení informovanosti veřejnosti o všech aktivitách kraje a dalších subjektů na podporu rodiny a o spolupráci různých společenských subjektů za účelem vytváření prorodinného klimatu v kraji. Opatření zahrnuje veškerou mediální a osvětovou agendu spojenou s již realizovanými nebo připravovanými opatřeními na úrovni krajské rodinné politiky. Jedná se o včasné informování veřejnosti, propagaci aktivit, programů a služeb.

6.2. Akční Plán Koncepce rozvoje rodinné politiky Olomouckého kraje na rok 2020⁴²

Pro každý rok platnosti koncepce rozvoje rodinné politiky Olomouckého kraje je vypracován akční plán, jehož součástí je návrh konkrétního plnění aktivit v rámci jednotlivých prioritních cílů koncepce. Posledním takovým plánem je plán pro rok 2020, který obsahuje následující:

V rámci první priority – **Institucionální a koncepční zajištění rodinné politiky na krajské a obecní úrovni**, by měly být projednány návrhy a podněty zaměřené na prorodinné aktivity a rozvoj spolupráce v rámci Olomouckého kraje a také poskytnuta metodická podpora obcím Olomouckého kraje. V rámci těchto aktivit jde zejména o vzájemnou provázanost a informovanost všech aktérů, která by měla být efektivním nástrojem k zajištění účinných opatření a aktivit rodinné politiky v kraji a o provedení „Auditu Family Friendly Community“ v těch obcích, které o to budou mít zájem.

V rámci druhé priority – Podpora **vytváření vhodných podmínek pro fungování rodin a spoluvytváření prostředí přátelského rodině**, jde zejména o zajištění slev pro rodiny s dětmi (rodinné pasy, Olomouc region card), rozvoj specifické infrastruktury (Family Pointy, rodinné koutky a dětské koutky) a podporu bezbariérovosti pro všechny skupiny obyvatelstva.

Třetí prioritou se zaměřuje na **slučitelnost rodiny a zaměstnání**, a zde má kraj zájem zejména podporovat slučitelnost práce a rodiny jako zaměstnavatel, mediálně podporovat zaměstnavatele a další subjekty realizující prorodinná opatření (formou ocenění nebo prezentace v krajských médiích, podporovat alternativní a inovativní formy péče o děti umožňující pečujícím rodičům opětovný návrat na trh práce (např. dětské skupiny, mikrojesle, lesní školky) a také podporovat coworkingová centra – sdílený pracovní prostor – jako nástroj harmonizace pracovního, rodinného a osobního života.

Podporu služeb pro rodiny, která je čtvrtou prioritou, chce kraj podpořit skrze dotační tituly Olomouckého kraje „Podpora prorodinných aktivit“ a „Podpora aktivit směřujících k sociálnímu začleňování“. Dalšími oblastmi v rámci této priority jsou podpora zdravého způsobu života rodin a aktivního trávení volného času (sportovní volnočasové aktivity, výstavba a opravy cyklostezek, dále např. podpora kultury, zdraví a cestovního ruchu), spolupráce s aktéry rodinné politiky na regionální i celostátní úrovni, osvětová informační činnost (ocenění těch aktérů, kteří se při tvorbě svých programů zaměřují na rodiny, počítají s nimi při plánování a vytváří co nejpříznivější prostředí a podmínky pro rodinný život), propagace a podpora náhradní rodinné péče (zejména osvětová a informační činnost).

Pátou prioritou je **podpora mezigeneračních vztahů**. Zde jsou v akčním plánu nastavená tři opatření. Prvním z nich je podpora aktivního způsobu života seniorů, kde je hlavním nástrojem

⁴² Olomoucký kraj. „Akční Plán Koncepce rozvoje rodinné politiky Olomouckého kraje na rok 2020“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: https://www.rodinajeok.cz/webfiles/2020_akcni_plan_koncepce_rodinne_poli.pdf

projekt Senior pas. Druhým opatřením je Podpora projektů vícegeneračního soužití definovaná skrze:

charakteristiky opatření:

„Pozitivní postoje k problematice stáří a stárnutí je nezbytné formovat od nejútlejšího věku výchovou v rodině a ve školském vzdělávacím systému. Důležité je zaměřit pozornost nejen na aktivity, které povedou k pochopení potřeb seniorů a procesu stárnutí mladšími lidmi. Podstatné je také rozvíjet aktivity, které přiblíží svět mladých lidí seniorům a povedou ke vzájemnému oboustrannému porozumění. K posílení mezigenerační spolupráce a k rozvoji společnosti může významně přispět institut dobrovolnictví. Dobrovolnická činnost vytváří alternativní příležitosti pro aktivní zapojení do společnosti po opuštění trhu práce a slouží jako prevence sociálního vyloučení ve vyšším věku.“⁴³

předpokládaný dopad:

„Podpora vícegeneračního soužití vede ke zlepšení sociální soudružnosti, k vytvoření pozitivních mezigeneračních sociálních vazeb prospívajících celé společnosti a pozitivně ovlivňuje kvalitu rodinného života.“⁴⁴

aktivity vedoucí k naplnění opatření:

- „Podpora projektu SOUSEDÉ plus, který je postaven na principu sousedské výpomoci a sounáležitosti. Lidé zapojení do projektu, a nemusí se vždy jednat o seniory, vytvářejí tzv. komunitní spolky, prostřednictvím kterých se vzájemně podporují a pomáhají si.
- Podpora projektu Trojlístek, jehož cílem je umožnit navázání vztahu mezi dítětem a náhradní babičkou a také rodiči.
- Aktivní zapojení do mezigeneračního projektu, který je realizován formou besed na školách.
- Projekty posilující mezigenerační sounáležitost, např. (Ne)zapomenuté příběhy aj.
- Podpora projektu Přečti, v němž se senioři stávají pohádkovými čtecími babičkami a dědečky, kteří chodí pravidelně jednou týdně číst dětem pohádky do MŠ, mají svůj klub, kde se pravidelně setkávají a vzdělávají.“⁴⁵

⁴³ Olomoucký kraj. „Akční Plán Konceptce rozvoje rodinné politiky Olomouckého kraje na rok 2020“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: https://www.rodinajeok.cz/webfiles/2020_akcn_i_pl_an_koncepce_rodinn_e_polii.pdf. (str. 17)

⁴⁴ Ibid. (str. 17)

⁴⁵ Ibid. (str. 17)

Díky výše prezentovanému je právě tato oblast velmi úzce propojena s podporou a rozvojem dobrovolnictví. Třetím opatřením je pak zapojení do Dotačního programu na podporu krajské samosprávy v oblasti stárnutí.

Poslední prioritou je **informovanost veřejnosti a médií**, kde jde o naplnění těchto opatření:

- Tvorba elektronických, popř. tištěných a jiných informačních materiálů přispívajících k vytváření prorodinného klimatu.
- Provoz webového portálu www.rodinajeOK.cz, jeho pravidelná aktualizace a rozvoj.
- Aktualizace mapy subjektů působících v oblasti rodinné politiky v Olomouckém kraji na webových stránkách www.rodinajeOK.cz.
- Informování veřejnosti o podpoře rodin a významných akcích z oblasti rodinné politiky.

II. NÁVRHOVÁ ČÁST

Na základě analýzy představené v předchozím textu navrhujeme následující opatření, která by mohla přispět k rozvoji rodinné politiky a naplňování jejich cílů v Olomouckém kraji skrze využití dobrovolnictví.

7. Vize a cíle rozšíření koncepce rodinné politiky skrze využití dobrovolnictví

7.1. Vize

Podpora dobrovolnictví a jeho managementu při realizaci opatření na podporu rodin v rámci Olomouckého kraje.

7.2. Cíle rozšiřující koncepci rodinné politiky skrze využití dobrovolnictví

- Podpořit opatření rodinné politiky kraje dobrovolnickými aktivitami občanů.
- Zajistit podporu dobrovolnickým aktivitám zaměřeným na rodinu a všechny její členy.
- Podpořit rozvoj mezigeneračního soužití v rámci Olomouckého kraje.
- Zvýšit informovanost občanů o možnostech dobrovolnictví pro rodiny v Olomouckém kraji.
- Zvýšit efektivitu práce s dobrovolníky působícími v oblastech podporujících rodiny v Olomouckém kraji.
- Podpořit spolupráci Univerzity Palackého v Olomouci a Olomouckého kraje při propagaci a zkvalitňování dobrovolnické práce a managementu dobrovolnických příležitostí v oblasti pomoci rodinám.

8. Priority v rozvoji rodinné politiky skrze využití dobrovolnictví

Cílem následující kapitoly je představit jednotlivé oblasti, ve kterých lze vidět potenciál pro naplňování priorit rodinné politiky právě skrze využití potenciálu dobrovolnictví. Efektivní dobrovolnictví může být velmi účinným nástrojem pro naplňování cílů rodinné politiky. Promyšlené, ucelené, podporované a dlouhodobě provázané spojení politiky dobrovolnictví s politikou rodinnou by mohlo přinést synergický efekt a být vzorem pro propojování i dalších oblastí.

8.1. Oblast 1 – Podpora dobrovolnictví ve strategických dokumentech Olomouckého kraje

Cíl: Cílem tohoto opatření je sjednotit a tím také zefektivnit podporu dobrovolnictví na úrovni kraje. V první fázi bude cílem zohlednit dobrovolnictví ve všech relevantních strategických dokumentech kraje s cílem následně podpořit vznik samostatného strategického dokumentu zaměřeného na podporu dobrovolnictví – např. „Koncepce dobrovolnictví Olomouckého kraje“.

Vznik takového strategického dokumentu přispěje k synergickému efektu využívání dobrovolnické činnosti v různých oblastech krajské politiky, nejenom v oblasti rodinné politiky. Systematizace podpory a strategické plánování aktivit může dále přispět k plynulému poskytování tohoto druhu pomoci a vést tak k vyšší efektivitě. Skrze ukotvení problematiky dobrovolnictví v samostatném strategickém dokumentu bude zajištěna i jeho finanční podpora ze strany kraje.

8.2. Oblast 2 – Vznik krajského dobrovolnického centra

Cíl: Cílem opatření je podpora vzniku krajského dobrovolnického centra.

Podpora systémového přístupu k dobrovolnictví, která je jako problematická vnímaná i v rámci výsledků národního projektu k problematice dobrovolnictví (viz výše), patří ke klíčovým aspektům rozvoje dobrovolnictví. Management dobrovolnictví je základním stavebním kamenem pro vybudování fungujícího systému podpory dobrovolnictví v kraji. Toto centrum se může stát partnerem všem organizacím pracujícím s dobrovolníky i Dobrovolnickému centru Univerzity Palackého v Olomouci a může tak fungovat jako koordinátor a strategický partner při tvorbě akčních plánů i dlouhodobých konceptů rozvoje.

Krajské dobrovolnické centrum bude shromažďovat a systematizovat nabídky dobrovolnických příležitostí (v rámci toho návrhu zejména v oblasti podpory rodiny), aby mohlo případným zájemcům o dobrovolnickou činnost poskytnout komplexní informace o možnostech a oblastech zapojení. Předpokladem je, že snadno dostupné a systematizované nabídky dobrovolnických příležitostí napomohou k většímu zájmu ze strany dobrovolníků.

Dále bude krajské dobrovolnické centrum shromažďovat informace o dobrovolnických aktivitách občanů v rámci jednotlivých organizací a tyto pak podpořit systémem benefitů, např. ve formě volných vstupenek na kulturní akce kraje apod.

Krajské dobrovolnické centrum se také může stát partnerem pro výzkum dobrovolnictví a evidenci empirických dat s touto problematikou spojených. Toto partnerství by mohlo být navázáno zejména s Dobrovolnickým centrem Univerzity Palackého.

8.3. Oblast 3 – Podpora propagace dobrovolnictví

Cíl: Cílem tohoto opatření je medializace a podpora propagace dobrovolnictví a dobrovolnických příležitostí v oblasti pomoci rodinám a všem jejím členům.

K propagaci může sloužit oceňování dobrovolníků, které v současné době probíhá jak na úrovni kraje (cena „Křesadlo“ a „GOAL“ – viz výše), tak i na úrovni Univerzity Palackého v Olomouci („Cena rektora za dobrovolnictví“). V rámci těchto cen by pak mohly být zařazeny kategorie, které by přímo souvisely s podporou prorodinných opatření a mezigeneračního soužití.

Další aktivitou v rámci tohoto opatření je realizace náboru mezi seniory s cílem získat je pro dobrovolnickou práci. Senioři jsou, jak je patrné i z textu výše, vhodnou a důležitou skupinou v rámci dobrovolnictví, a právě v oblasti podpory mezigeneračních vztahů jsou klíčovým partnerem. V rámci kraje je již dobrovolnictví seniorů podporováno, nicméně by bylo vhodné tyto aktivity podpořit masivnější propagační akcí, například skrze krajská a městská média, jakými jsou například místní televize či krajský časopis apod. Propagační materiály kraje mohou být dalším nástrojem náboru nových dobrovolníků.

8.4. Oblast 4 - Podpora dobrovolnictví v mateřských a rodinných centrech

Cíl: Cílem opatření je zajistit finanční a propagační podporu dobrovolnictví v mateřských a rodinných centrech.

Mateřská a rodinná centra mohou významně pomoci rodičům při návratu na trh práce a při snaze o sladění pracovního a rodinného života. Využití dobrovolnických příležitostí v těchto oblastech a zajištění finanční podpory ze strany kraje (například pojištění dobrovolníků apod.) má potenciál pomoci rozvoji těchto aktivit jak mezi studenty, tak i mezi seniory, čímž by byla podpořena i myšlenka mezigeneračního soužití a pomoci.

8.5. Oblast 5 – Vznik komunitních center

Cíl: Cílem je podpořit vznik komunitních center, která poskytnou sdílený prostor pro občany a komunitní organizace.

V prostorách komunitního centra mohou být pořádány akce pro rodiny. Centrum může rovněž sloužit jako prostor pro setkávání realizačních týmů různých komunitních aktivit, čímž by byla podpořena účast občanů na těchto akcích.

8.6. Oblast 6 – Podpora rodinného dobrovolnictví

Cíl: Cílem je podpora organizací vytvářejících příležitosti pro zapojení rodin do dobrovolnických aktivit (2 a více generací).

V rámci rodinného dobrovolnictví jde o společné zapojení více než jednoho rodinného příslušníka z různých generací do dobrovolnických aktivit. Hlavní přínosy rodinného dobrovolnictví jsou:

- podpora rodinných vztahů, blízkosti, koheze,
- společné aktivní prožívání volného času,
- posílení hodnotového systému dětí,
- rodina objevuje své silné stránky, zdroje a perspektivy.

8.7. Oblast 7 – Zapojení žáků a studentů do dobrovolnictví v sociálních službách

Cíl: Podpora spolupráce se základními, středními a vysokými školami v oblasti výchovy k dobrovolnictví má za cíl zvýšit počty žáků a studentů zapojených do dobrovolnických aktivit zejména v sociálních službách zaměřených na děti, mládež a seniory a dále zvýšit počty dobrovolnických příležitostí pro mladé lidi v sociálních službách.

V rámci opatření navrhujeme podpořit tyto aktivity:

- realizovat na základních a středních školách workshopy zaměřené na výchovu k dobrovolnictví,
- realizovat workshopy pro management vybraných sociálních služeb v dobrovolnictví,
- vytvořit metodiku pro zapojení žáků a studentů do dobrovolnictví v sociálních službách,
- vytvořit sérii propagačních aktivit zaměřených na žáky a studenty s cílem získat je pro dobrovolnickou činnost v sociálních službách,
- realizovat společně komunitně orientované dobrovolnické aktivity, do kterých se budou moci zapojit studenti Univerzity Palackého a žáci ZŠ a studenti SŠ, dále rodiny a senioři,
- podporovat vznik dobrovolnických příležitostí v sociálních službách pro seniory, děti a rodiny.

8.8. Oblast 8 - Výchova k dobrovolnictví

Cíl: Cílem opatření je podporovat vytváření Service learningových projektů na základních a středních školách ve spolupráci s Dobrovolnickým centrem Univerzity Palackého. Konkrétně by se jednalo o následující:

- zrealizovat sérií workshopů pro pedagogické pracovníky o vyučovací strategii Service learning,
- zrealizovat sérií workshopů určených pro učitele a komunitní partnery,
- připravit a zrealizovat pilotní projekty na vybraných ZŠ a SŠ, vyhodnotit je a propagovat je mezi ZŠ a SŠ,
- připravit metodiku pro ZŠ a SŠ,
- finančně podpořit realizaci vybraných Service learningových projektů žáků a studentů (např. v rámci grantové soutěže).

Závěr

Rodina je obecně považována na základ státu. Je tedy třeba rodiny a všechny její členy podporovat a pomáhat jim v řešení problémů, se kterými se mohou setkat. Podpora rodin by však neměla a nemůže být zcela závislá na státu a jeho politice, ale ani by neměla být zcela závislá na regionální úrovni politiky. Pro zajištění co nejefektivnějších forem pomoci je vhodné zajistit podporu i ze strany neziskových organizací, občanů a komunitních společenství. Právě na využití potenciálu této skupiny je zaměřen návrh rozšíření představený v tomto dokumentu.

Dobrovolníci a jejich možnosti jsou dle zkušenosti mnohých organizací velmi cenným zdrojem informací a nezanedbatelný je rovněž jejich potenciál pro další rozvoj dobrovolnických aktivit. Je však třeba, aby se k dobrovolnictví přistupovalo systematicky a aby bylo ze strany státu a místních samospráv podporováno. Díky tomu pak může být zajištěna větší kontinuálnost pomoci, její strategičnost a již výše zmiňovaná efektivita. Je jasné, že neformální pomoc bude vždy tvořit velký objem podpory, ale díky formální pomoci se dá lépe reagovat na potřeby všech skupin obyvatelstva, zejména těch, které mohou být v rámci neformálních vztahů opomíjené či je poptávka po pomoci u těchto skupin výrazně vyšší než možnosti jejího pokrytí z neformálních zdrojů pomoci. Právě využití potenciálů dobrovolníků může výrazně napomoci plnění cílů rodinné politiky kraje.

Seznam členů regionální platformy

PhDr. Petra Tenglerová, klinická psycholožka, psychoterapeutka, odborná garantka programů pro rodiny, vedoucí Rodinného centra Heřmánek, externí vyučující VOŠ Caritas

Mgr. Pavel Podivínský, Krajský úřad Olomouckého kraje, vedoucí Oddělení sociálně-právní ochrany dětí

MUDr. Lubomír Kantor, PhD., Senát ČR – senátor, Fakultní nemocnice Olomouc – primář porodního oddělení

Ing. Dagmar Prachniarová, Magistrát města Olomouce – Odbor sociálních služeb, manažerka komunitního plánování a manažerka rodinné politiky

Mgr. Lucie Brlková, Krajský úřad Olomouckého kraje – Oddělení sociálně právní ochrany dětí – agenda rodinné politiky a aktivní politiky stárnutí, dotační program Podpora prarodinných aktivit

Mgr. Hana Kroupová, Olivy, z.s., Unie nestátních neziskových organizací Olomouckého kraje, členka předsednictva UNO, sekce Pro rodinu

Mgr. Josef Záboj, Centrum pro rodinný život Olomouc, koordinátor děkanátních center pro rodinu

Mgr. Michal Majer, Magistrát města Olomouce, vedoucí oddělení Odboru sociálních služeb

Bc. Tomáš Šulák, obec Veselíčko – starosta, obec s projektem Sociálního bydlení, místopředseda MAS Moravská brána

Mgr. Marek Navrátil, Charita Konice – ředitel

Bc. Milena Hesová, předsedkyně krajské rady seniorů

Mgr. Marta Vlachová, Policie ČR

Renata Ratajská, Rodinné centrum Kaštánek, Křelov-Břuchotín, vedoucí a manažerka

Mgr. Bc. Jitka Janečková-Mot'ková, Krajská hospodářská komora Olomouckého kraje – ředitelka PZOK, z.ú

Lucie Milanová, Síť pro rodinu

Mgr. Jiří Křivánek, Magistrát města Olomouce, koordinátor komunitních aktivit

Bc. Rostislav Hrdlička, Městská policie Moravský Beroun, vedoucí strážník

František Němec, Centrum pro rodinný život

Mgr. Pavlína Jurníčková, Ph.D., Univerzita Palackého Olomouc

Konzultant

Doc. PaedDr. Tatiana Matulayová, Ph.D., Univerzita Palackého Olomouc

Seznam použitých zdrojů

Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého. „O nás“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020].
Dostupné z: <https://dobrovolnici.upol.cz/menu/o-nas/>.

ČSÚ. 2020. „Dobrovolníci v pojetí ČSÚ.“ Příspěvek na konferenci: Konference Česko s dobrovolnictvím počítá, 16. dubna 2020, Jihlava. Přednášející: Fořtová Jitka. [ppt prezentace].

ČSÚ. 2020. „Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Olomouckého kraje – 2019“. [Online]. [cit. 22. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zakladni-tendence-demografickeho-socialniho-a-ekonomickeho-vyvoje-olomouckeho-kraje-2019>

ČSÚ. 2020. „Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry – 2019“. [Online]. [cit. 26. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2019>.

Halířová, Š. 2019. „Zájem občanů Litovelska o dobrovolnictví v domovech pro seniory“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (bakalářská práce).

Hruška, L.; Hrušková, A.; Tošner, J.; Pilát, M. a kol. 2018. „Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR“. Ostrava: ACCENDO.

ICM. 2019. „Chci být dobrovolníkem v Olomouckém kraji“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020].
Dostupné z: <http://www.icmprostejov.cz/content/ke-stazeni-prace>.

Knichalová, V. 2017. „Dobrovolnictví – důvody k nevykonávání dobrovolnických aktivit obyvateli města Olomouce“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (diplomová práce)

Kozáková, L. 2019. „Dobrovolnictví v Charitě Zábřeh“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (bakalářská práce).

Košický samosprávný kraj. 2015. „Stratégia podpory rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: https://web.vucke.sk/files/dokumenty/pub/regionalny_rozvoj/phsr/2015/prilohy/priloha_9_strategia_podpory_rozvoja_dobrovolnictva_v_kosickom_kraji.pdf.

MŠMT. 2020. „Statistická ročenka školství – Výkonové ukazatele do roku 2019/20“. [Online]. [cit. 26. 10. 2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/statisticka-rocenka-skolstvi-vykonove-ukazatele>.

MPSV. 2017. „Koncepce rodinné politiky“ [Online]. [cit. 26.10.2020]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf/5d1efd93-3932-e2df-2da3-da30d5fa8253. (str. 4)

MV ČR. Dobrovolnická služba. Akreditace. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx?q=Y2hudW09Mq%3D%3D>

Olomoucký kraj. „Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2018-2020“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.olkraj.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-v-olomouckem-kraji-pro-roky-2018-2020-cl-3923.html>.

Olomoucký kraj. „Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2021-2023“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.olkraj.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-v-olomouckem-kraji-pro-roky-2021-2023-cl-4766.html>.

Olomoucký kraj. „Dobrovolnictví“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné na:
<https://www.olkraj.cz/dobrovolnictvi-cl-4406.html>.

Olomoucký kraj. „Koncepce rodinné politiky Olomouckého kraje na období 2019–2022“.
[Online]. [cit.2.6.2020]. Dostupné z:
https://www.rodinajeok.cz/webfiles/koncepce_rodinne_politiky_ok_na_obdobi.pdf.

Olomoucký kraj. „Akční Plán Koncepce rozvoje rodinné politiky Olomouckého kraje na rok 2020“. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z:
https://www.rodinajeok.cz/webfiles/2020_akcni_plan_koncepce_rodinne_poli.pdf.

Rejšek, M. 2017. „Motivace dobrovolníků k činnosti v sociálních a zdravotních službách v církevní neziskové organizaci: šetření motivace dobrovolníků Charity Olomouc“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (diplomová práce).

Skalková, S. 2017. „Angažovanost seniorů ve formálním dobrovolnictví ve městě Olomouc“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. (diplomová práce)

Příloha č. 1 - Přehled vybraných organizací Olomouckého kraje využívajících dobrovolníky⁴⁶

- Alfa handicap – sdružení občanů se zdravotním postižením přerovského regionu
- Amelie, z.s.
- ARPOK o.p.s.
- Bílý kruh bezpečí, pobočka Olomouc
- Brontosauři v Himálajích
- Corazon z.ú.
- Český svaz ochránců přírody – Regionální sdružení Iris
- Člověk v tísni o.p.s.
- Dobrovolnické centrum Fakultní nemocnice Olomouc
- Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého
- Domov pro seniory Tovačov, p.o.
- Hnutí DUHA Olomouc
- Charita Olomouc
- Charita Prostějov
- Charita Zábřeh
- Informační centrum pro mládež Prostějov
- JIKA – Olomoucké dobrovolnické centrum, z.s.
- KAPPA-HELP, z.s.
- Klub Salesiánského hnutí mládeže Prostějov
- Maendeleo
- Maltéžská pomoc, o.p.s. – centrum Olomouc, Přerov, Prostějov, Šumperk, Jeseník
- MOST ProTibet
- Náruč dětem, z.s.
- P-centrum Olomouc, program Rodinné centrum U Mloka
- Povzbuzení z.s. Snoezelen Olomouc
- Pro dotyk, z. s.
- Rodinné centrum Heřmánek, Olomouc Holice
- Rozvišť z.s. – Lesní dětský klub Bažinka
- Sdružení D, z.ú. – Program Na cestě
- Sdružení pro Holický les
- Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých – oblastní odbočka Olomouc
- Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých – oblastní odbočka Prostějov
- Sluňákov, centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s
- Spolek Jokes&Games
- Spolek Trend vozíčkářů Olomouc
- SPOLU Olomouc, z. ú.
- Středomoravská nemocniční a.s.
- TyfloCentrum Olomouc, o. p. s.
- ZAHRADA 2000 z. s.
- Zdraví od malička, z.s.
- z.s. InternetPoradna.cz

⁴⁶ ICM. 2019. Chci být dobrovolníkem v Olomouckém kraji. [Online]. [cit. 2. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.icmprostejov.cz/content/ke-stazeni-prace>.